

Lappajalan Leimo

N:o 7-8 2015 7€

Kulttuuri kukoisti Kozlovan kielikurssilla

SISÄLTÖ

Aila-Liisa Laurila: Liian lähellä Suomen rajaa sijainnut Akonlahti on nykyisin tyhjä ja hiljainen	104
Pauli Nykänen: Akonlahden pruasniekka pidettiin tänäkin kesänä, vaikka kovin venäläistyneenä	108
Tuulikki Halla: Sinnikäs pappi Ioann Kuzmin Ohotin otti ohjat käsiinsä Kiimasjärvellä, osa 2/2	110
Aila-Liisa Laurila: Vienan kielen ja kulttuurin kurssi pidettiin kaukaisessa Kozlovan kylässä Tverin Karjalassa	114
Aila-Liisa Laurila: Kozlovalaisessa Tatjana Kiskinan koulussa hoidetaan puutarhaa ja opitaan karjalaa	121
Aila-Liisa Laurila: Uhtualainen kyykkämestari Žanna Tikkanen kiertää kilpailemassa ja opettamassa kyykkää	122
Marjukka Patrakka: Tverin alueen karjalainen L'indazen kylä menetti sodassa miehensä ja nykyaika vei nuoret kaupunkiin	124
Aila-Liisa Laurila: Valokuvistaan kuuluisa I. K. Inha sai 150-vuotisjuhlan kunniaksi muistomerkin Virtain Torisevalle	128
Aila-Liisa Laurila: Karjalaiset kesäjuhlat pidettiin tällä kertaa uusmaalaisessa Hyvinkään villakaupungissa	132
Eeva-Kaisa Linna sekä Pirkko ja Teppo Silli: Lohjalle asettuneet karjalaistaustaiset keskustelevat karjalan kielen tulevaisuudesta	135

Karjalan Leimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:
Vienan kielen ja kulttuurin kurssille osallistuneet kokoontuivat kyläjuhlan jälkeen yhteiseen potrettiin Kozlovassa.

Kuvaaja:
Aila-Liisa Laurila

Tarjoa juttua lehteen

Karjalan Heimossa julkaistaan toimituksen harkinnan mukaan myös lukijoiden kirjoituksia sekä karjalais-yhdistysten ja sukuseurojen tapahtumailmoituksia.

Karjalan Heimon aikataulua vuonna 2015

Lehden nro	Aineisto valmis	Jakelupäivä 9–10:
26.09.	19.10.	
11–12:	07.11.	10.12.

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Leimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907 tai 040 514 3351
paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Piikku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa,
kaksoisnumeroina, 96. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €,
1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €,
1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D
00160 Helsinki
puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti ja to klo 10–15,
heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €
ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 10. elokuuta

Kansallispuvun tuuletus

Kävin hiljattain suurilla antiikkimessuilla. Erästä vaaterekistä osui silmiini useita suomalaisia kansallispuvukujia, joista mikään ei ollut karjalainen puku. Jos olisi ollut, olisin ollut kiinnostunut ostamaan. Kysyin yhden pohjalaispuvun hintaa, ja se oli 150 euroa. Sanoin myyjälle, että pidän sitä liian kalliina.

Myyjä kertoi, että kun käsityöläiset näpertelevät sen helmoista pieniä kukkaroita ja myyvät niitä useiden kymppien kappalehintaan, niin he saavat äkkiä raaka-aineiden kustannukset takaisin.

Olin yllättyneet! Kansallispuvutko ovatkin nykyisin vain raaka-ainetta, josta voi värkätä kaikenlaista muuta? Voi olla, että suvun perintöpukuja on entistä vaikeampi pukea päälle siksi, kun monet nuoret ovat huomattavasti kookkaampia kuin aiemmat sukupolvet. Sen sijaan tiedän, että vanhojen vaatteiden tuunaus on muotia, ja siihen aaltoon päätin hypätä itsekin mukaan.

Pengoin vaatehuoneen perältä esiin Peräpohjolan puvun, jonka perin 1980-luvulla tädiltäni.

Jostakin syystä en ollut kaivannut sitä enää noin vuosikymmeneen. Ensihavainto oli aikamoinen hämmästyks: miten laiha tätini olikaan ollut! Siitä onneksi selviydyin pienellä jatkokappaleella, jonka pystyin ompelemaan mukana tulleen tilkkupussin palasista. Myöskään esiliinan nauha ei yltänyt kunnolla vyötäröni ympäri. Ompelin siihen laatikossa lojuneen pirtanauhan.

Seuraavaksi etsin esiin käsin kirjaillun unkarilaisen puseron, jossa kokoa riittää, sekä silkkinauhan, jolla nyöritin liivin etumukseen. Kun vielä sain hankittua Pietarin-matkaltani uuden, kauniin kukkahuivin ja Helsingistä helminauhan, alkoi uusi, tuunattu kokonaisuus olla valmis. Ensiesiintymisensä se koki Kozlovan kylässä Tverin Karjalassa ja hyvin meni.

Suomalaista kansallispuvua sitovat tiukat säännöt, mutta pukuja tunnetaan nykyisin tosihuonosti.

Oman mielen mukaiseksi muunneltu puku ei todellakaan tunnu herättävän suurta huomiota. Ehkä korkeintaan pientä ihmetystä.

On aivan mahtavaa, että suomalaisen kansallispuvun 130-vuotisjuhlan kunniaksi pidettiin Kansallispuvutuuletus 2015-tapahtuma 5. elokuuta. Tavoitteena oli, että mahdollisimman moni pukee kansallispuvun päälle ja marssii ulos, toreille, kaduille, teille ja puistoihin. Kansallispuvukujia ei ole mitään syytä unohtaa.

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Liian lähellä Suomen rajaa sijainnut vauras kylä tyhjennettiin näköalattomana

Kaunis Akonlahti katosi taivaan tuuliin

Vauras ja kaunis, yli sadan talon Akonlahti sijaitsi Kiitehenjärven rannalla lähellä Suomen rajaa. Elias Lönnrot tallensi Akonlahden kuuluilta runonlaulajilta ja tietäjiltä Kalevalan keskeistä sisältöä, ja hänen jäljissään sinne vaelsi lukematon joukko kerääjiä, tutkijoita ja taiteilijoita.

OSA 2

Kesällä 1890 **Akseli Galen-Kallela** teki **Louis Sparren** kanssa Akonlahden kaksiretkettä, joiden antia Galen-Kallela hyödynsi *Kalevala*-maalauksissaan.

Kiitehenjärven pohjoispäässä sijainnut Akonlahden kylä oli yksi tärkeimpiä keskuksia Vienan Karjalassa. Sen lähimmässä ympäristössä olivat Jehrimänvaaran, Märränvaaran, Munankilahden, Tetriniemen, Sappovaaran sekä Suomen puolella Rimmin ja Huosioisvaaran kylät, yhteensä toistasataa taloa. Suomi oli niin lähellä, että kukonlaulun kerrotaan kuuluneen sinne Suomesta.

Vuonna 1904 Akonlahden papiston kirjaaman virallisen tilaston mukaan oli Akonlahden seurakuntaan kuuluvien kylien talo- ja asukasmäärä seuraava: Akonlaksi 68 taloa ja 419 asukasta, Munankilaksi 17 taloa ja 130 asukasta, Tetriniemi 13 taloa ja 107 asukasta, Kontokki 32 taloa ja 235 asukasta, Kostamus 48 taloa ja 367 asukasta, Vonkajärvi 7 taloa ja 37 asukasta, Lyttä 6 taloa ja 56 asukasta, Vuokinsalmi 15 taloa ja 122 asukasta, Saarijärvi 6 taloa ja 39 asukasta sekä Niskajärvi 6 taloa ja 37 asukasta.

Sodan aikana, vuosien 1941–1944 ai-

kana Kontokin kunnan Akonlahden kylät olivat suomalaisten hallussa. Vain osa väestöstä ehti lähteä evakkoon ja sodan päättymisvaiheessa monet Akonlahden kyläläiset siirtyivät Suomen puolelle peläten, että heitä syytetään yhteistoiminnasta suomalaisten kanssa.

Akonlahden kylässä talot olivat vieraiksi tavanomaista suurempia ja komeampia. Kylä oli vauras. Edellytykset maanviljelyn, kalastuksen ja metsästyksen harjoittamiseen olivat hyvät, ja rajan läheisyys teki kaupankäynnin kannattavaksi.

Ennen rajan sulkeutumista kanssakäynti Suomen puoleisen Rimmin kylän asukkaiden kanssa oli jatkuva. Vielä rajan virallisen sulkemisen jälkeenkin, 1920-luvulla, yhteyttä kylien välillä oli jonkin aikaa. Polkuja kulki metsässä itä-länsi-suuntaisesti.

Sodan jälkeen kylän elämä jatkui vielä jonkin aikaa, kun uudelleen perustettu kolhoosi toimi. Kun 1950–1960-lukujen taitteessa Neuvostoliitossa alkoi pienten kylien hävittämisaalto, Akonlahti joutui perspektiivittömien kylien luetteloon. Se sijaitsi liian lähellä Suomea eikä sinne ollut kunnollisia teitä.

Akonlahti oli varsin eristäytynyt. Vuonna 1958 kylään lähettiin lentokoneita, jotka laskeutuivat Kiitehenjärven jälle. Asukkaille annettiin muutama tunti aikaa kerätä omaisuutensa ja jättää kotinsa. Lapset, vanukset ja vasikat kuljetettiin len-

tokoneella Uhtualle. Muiden oli käveltävä sinne karjan kanssa. Melkein jokaisen perheen oli lopetettava eläimensä, sillä uudessa paikassa niille ei ollut varattuna heinää tai muuta rehua. Kaikki Akonlahden talot poltettiin maan tasalle, ettei kenelläkään olisi palaamisen mahdollisuutta.

Väinö Kaukonen ja **Vilho Uomala** olivat valokuvanneet Akonlahtea ympäristöineen sodan aikana, minkä vuoksi kylän näkymiä on säilynyt muuallakin kuin muistikuvissa.

Vuoden 1890 rippikirjassa esiintyvät Akonlahdessa asukkaiden sukunimet ja niiden suomenkieliset vastineet, joista **Bogdanoveja** oli 83 henkilöä. Bogdanov tarkoittaa ”Jumalan antamaa”, ja aviottomana lapsena syntynyt vauva sai sen usein sukunimekseen. Se ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki Bogdanov-nimiset olisivat sitä olleet.

Outi Nykänen, o.s. **Omenainen**, syntyi noin vuonna 1857. Hänet mainitaan myös nimillä Juplan Outi, Outi Feodorov ja Outi Bogdanov, koska hän on ollut naimisissa **Feodor Bogdanov**-nimisen miehen kanssa. Outi Nykänen oli akonlahtelainen runonlaulaja ja tietäjä, jota ovat käyneet tapaamassa monet kerääjät, mm. **K. F. Karjalainen** vuonna 1894, tanskalainen **F. Ohrt** vuonna 1906 ja viimeisenä Väinö Kaukonen vuonna 1943.

Outi Nykänen osasi vielä Väinö Kaukosen häntä puhuttaessa parikymmentä loitsua ja runoa, mm. *Meren kosijat*. Tietäjänä toimiessaan Outi käytti apunaan arpomista, kun hän halusi saada selville taudin syyn ja parantumismahdollisuudet.

Sairauden arpomisessa käytettiin apuvälineenä seulaa, johon pantiin erilaisia esineitä, kuten vihkisormus, virsikirja tai ikoni. Parantaja esitti erilaisia sairauksien vaihtoehtoja ja seula pyörähti, kun oikea olettaus osui kohdalle.

Vanha akonlahtelainen tietäjänainen arpoa, mitä sairauksia potilaalla mahdollisesti on.

”Kaikki Akonlahden talot poltettiin maan tasalle, ettei kenelläkään olisi palaamisen mahdollisuutta.”

Vuonna 1943, jolloin Outi Nykänen oli 86-vuotias, Väinö Kaukonen kirjoitti häneltä muistiin noin 500 säettä, mm. laajahkon *Kilpalaulanta*-runon, *Lemminkäisen virttä* (*Pohjolassa käynti*), jo mainitun *Meren kosijat* sekä häävirsia ja loitsun karjan suojaksi laitumelle laskettaessa. Nykänen

on niitä aniharvoja runonlaulajia, joilta on kirjoitettu runoja muistiin viiden vuosikymmenen aikana.

Äitinsä puolelta hän oli Akonlahden Omenaisen sukua, **Jeyssin Timon** tytär. Outi taisi vanhoilla päivillään vielä parikymmentä runoa ja loitsua. Niitä var-

haisimpiin verrattessa hämmästyttävän paljon muistin tarkkuutta. Meren kosijat ja Toivoisinko taattoni tulevan -runoissa vuosikymmenet olivat kuluttaneet pois mielestä vain muutaman säkeen.

Tietenkin Outi oli aikojen kuluessa joutunut unohtanut nuoruusvuosina osaamastaan, mutta oli oppinut uuttakin.

Omenaiset eli Lyttäset asuivat Akonlahden pohjoispuolella Lyttä-nimisessä kylän-

osassa. Vanhoista **Omenaisen** veljeksistä **Huotari** oli muuttanut Akonlahden Tetriniemeen. Huotarin tiedetään osanneen **Simanaini Homalta** oppimiaan lauluja.

Homa oli tietäjä, jota **M. A. Castrén** haastatteli viisi päivää. Hänen muistiinpanoihinsa kertyi lähes 40 loitsua sekä joukko satuja ja tarinoita. Homan lauluja ja loitsuja osattiin naapurikylissäkin. Niitä muistelivat ja toistelivat myöhemmin mm. Lytän metsäkylän neljä Omenais-veljestä, joiden setä Homa oli ollut.

Mikihvuora Omenaini eli ”Lytän Mikki” lauloi **Axel August Boreniukselle** vuonna 1871 erikseen ja yhdessä veljensä **Ossipan** kanssa. Hän oli silloin jo vanhemmanpuoleinen mies. Hän oli syntynyt vuonna 1808 ja kuoli vuonna 1878.

Iivo Marttini kertoo tällä tavalla: ”Karjalassakin ovat aikojen kuluessa omat kuuluisat miehet olleet. Kuka heistä lienee saavuttanut maineensa tietäjänä, runontaitajana, kuka kuuluisana metsänkävijänä tai ohhansikkana, sanasavotsikkana jne. Semmoisia kuuluisia miehiä oli **Lytän Mikki**, **Juurikka-Kirilä** (Pirttilahti), **Mikihvuorani Iivana** (Kivijärvi) **Jamani Puavila** (Uhut), **Munankilahden Kormila** jne.”

Mikihvuora Omenaini eli siis Lytän Mikki oli syntynyt ja kasvanut Lytässä. Mikki oli hyvin kuuluisa patvaska ja ennen kaikkea tietäjä. Lytän Mikkiä muisteltiin vielä vuonna 1904 laulajana, tietäjänä ja kuuluisana patvaskana. Hänen tietäjämaineensa oli suuresti kasvanut siitä, että hän paransi kivijärveläisen **Outokaisen Olokan** vaikeasta, lääkärin parantamattomaksi julistamasta taudista. Kerrottiin, että Mikki oli kulkenut kaukana pohjoisessa, oli ”Lapin ukkoja oikein”.

Joskus nuorempana kulki Mikki ”elolla” sekä Suomen että Venäjän puolella, ja matkoillaan harjoitti ”tietohutua”. Lytän Mikin veli Ossippa Omenaini kuoli Suomessa eräällä markkinamatkalla ja hänet kuljetettiin kuolleena kotiin. Hänen vaimonsa ja poikansa kuolivat jo aiemmin, joten Ossipalta ei jäänyt omaisia.

Ossipasta ja hänen veljestään, Mikihvuorasta, kertoo A. A. Borenius matkakertomuksessaan näin: ”Paraat laulajat (Akonlahdessa) ovat kaksi Lyttäis-veljestä, Mikihvuora ja Ossippa. Edellinen on tietäjänä tunnettu Uhtuessa ja Vuonnisessa asti sekä kauvempanakin, vaan kertomaruonojen laulajana on nuorempi veljestä taitavampi.”

I. K. INHA

Sappovaaran kaivanto on aina ollut yksi erikoisuus Akonlahden maisemassa.

”Lytän Mikkiä muisteltiin vielä vuonna 1904 laulajana, tietäjänä ja kuuluisana patvaskana.”

Tiedot Huotarin kuolinvuodesta ovat epävarmat. Mainintoja on vuodesta 1886 ja 1890.

Tiedetään, että ainakin viimeiset vuosensa Huotari eli perin köyhää ja jopa kurjaakin elämää.

Kerjuulla hän kävi Akonlahdessa ja muissa lähikylissä. Hän oli kurjissa oloissa senkin tähden, kun hänen vaimonsa makasi useat vuodet sairaana, halvaantuneena, minkä vuoksi ukon täytyi akalle syöttää ruokaa omin käsin, kun akka ei voinut itseänsä liikuttaa.

Miihakali Poavilanpoika Laukkanen eli **Mihail Pavlov Läykkyjeff** syntyi vuonna 1845. Miihakalin akka oli Timon tytär **Palaka**, joka oli Munankilahden **Hyvösiä** (**Dobrinineita**) ja etevä tietäjä. Hän saneli vuonna 1911 **Nasto Lesoselle** peräti 25 loitsua.

Palaka ”prostitti järveh ta mettsäh jos kellä sattui hampahie kivistämäh tai silmä kipeyty tahi mitä”. Loitsut hän sanoi oppineensa vanhoilta ihmisiltä ja hän uskoi täydellisesti, että niillä voi parantaa sairaita.

Nasto Lesonen sai kipinän keräystyöhön kesällä 1911. Sisarensa miestä auttaakseen hän oli tuolloin lupautunut Akonlahteen ativoihin lähtiessään kirjoittamaan muistiin sen puolen perinnettä ja kansantietoutta.

Suuren osan saneli Kontokissa asunut

60-vuotias Puavilan Miihakalin akka, joka oli syntyisin Munankilahdesta. Lesosen tallentamista Palakan loitsuista ja taioista on syytä mainita harvinaisimmat *Jieän synti* ja *Siän kopra* (sydänvaivoihin) sekä lemmennostotaikaa.

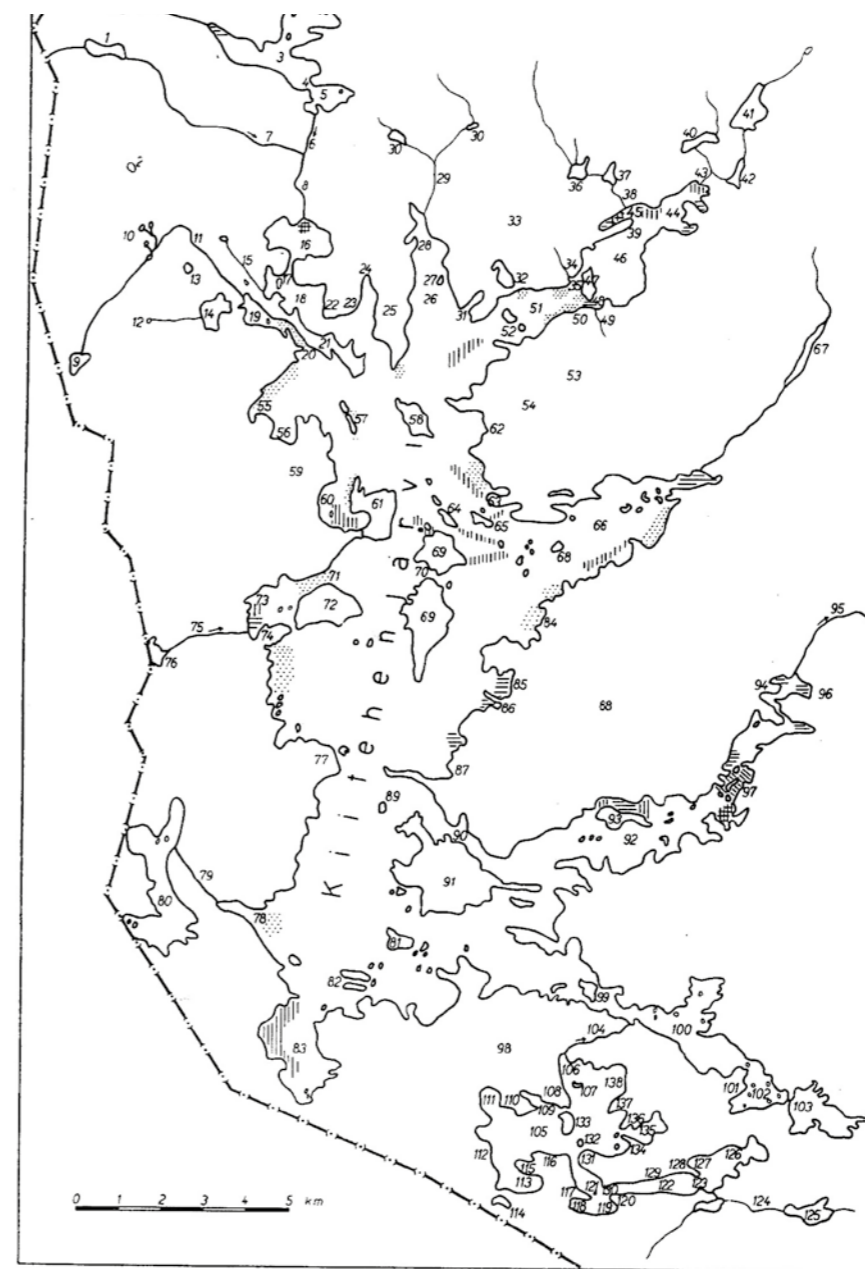
Nasti (Nastassie) Huotarisen isä oli **Sirkei** ja Sirkein isä **Simana**. Simana asui Pitkäsälähdessä ja Sirkei Tulliniemellä, mistä muutti Kuikkaniemeen. Nastin äiti oli **Houri** eli **Outi** Sappovaarasta.

Nastin veli **Ontroppa** ja Sirkei-isä kulivat laukkukaupoilla Suomessa. Nastin sisaria olivat **Moarie**, **Anni**, **Lukki**, **Oksenie** ja **Maria**. Nasti syntyi vuonna 1885. Enimmillään perheessä oli peräti 11 henkeä. Kaksi poikaa kuoli jo aivan pienenä. Ontropan lisäksi eloon jäi **Huoti**-poika.

Naimisiin Nasti meni lähelle Vuokinsalmea Saarijärven kylään **Sirkein Iivanalle**. Häät pidettiin Jyrin päivänä vuosisadan ensimmäisellä kymmenellä. Mies kuitenkin kuoli pian aivokuumeeseen ja Nasti palasi Kuikalle mukanaan myötäjaislehmä, lammas ja vähän perunoita.

Nastin äiti oli vanhauskoinen starovie-ro. Kerran äiti kävi Solovetskin luostarissa Huoti-poikansa kanssa. Poika oli ollut sairas ja hänet oli luvattu käyttää luostarissa, jos hän paranee. Poika parani ja niin lähdettiin matkaan.

Oman perheen lisäksi Kuikan talos-

Akonlahti sijaitti Kiitehenjärven rannalla lähellä Suomen rajaa.

sa asui neljä ”molijaa” eli ”startsaa”, jotka olivat sokea **Konon** akka Tulliniemeltä, **Levan** akka Märästävaaarasta ja naimattomat sisarukset **Kauron Moarie** ja **Makri Miinoasta**. Heillä oli huone sarajalla ja heille annettiin talosta ruokaa.

Vanhauskoisten päämies ”**Startsa-Lari**” asui Luvajärvellä ja kävi Kuikalla asuvien uskonsisariensa luona ainakin keran vuodessa.

Nastin vanhemmat eivät osanneet runoja. Nasti kuitenkin oppi runoja muun muassa **Romanan** alkala Teppananvaarasta. Häneltä Nasti kertoi oppineensa esimerkiksi *Ison tammen runon*, *Lemminkäisen virren*, *Luojan virren* ja *Lunastettavan neidon laulun*.

Okku oli Sappovaaran Huotarisia. Okku, jonka **Simana**-nimiselle pojalle Nastin sisar **Anni** oli mennyt miehelle, kävi usein kylässä Kuikalla ja viipyi talvella viikon, kaksikin. Niinä viikkoina Nasti sai kuulla Okun laulut ja tallensi ne päähänsä. Muitakin opettajia Nastilla oli.

Nasti oppi myös sadunkertomisen taidon. Itkijä hän ei varsinaisesti ollut, mutta hän tunsi myös itkurunouden, jota oli kuullut esimerkiksi häissä.

Parhaaksi itkijäksi hän on nimennyt äitinsä **Iivana**-isän **Anni**-sisaren, joka oli Jehrimänvaarasta. Ainoa runon laji, jota Nasti kertoi kuulleensa äidiltään, oli joi-

Nasti Huotarinen tuli rajan yli Suomeen

vuonna 1940 ja avioitui leskeksi jääneen **Yrjö Aittavaaran** kanssa. Yrjö, aikaisemalta nimeltään **Jyrki Muntijev** oli syntynyt vuonna 1881 Jyskyjärvellä. Helmikuussa 1922 hän oli paennut Suomeen. Yrjö ja Nasti asuivat ensin Kotkassa ja muuttivat vuonna 1942 Kymmin Pernoohon maa- ja metsätöihin.

Yrjön terveyden heikennyttyä he muuttivat Oulujoen Maikkulaan huoltokotiin, missä Yrjö kuoli vuonna 1960.

Nasti matkusti Kuhmoon Oksenie-sisarensa luokse. Nasti kuoli Kuhmossa 23. lokakuuta 1973 ja hänet haudattiin Kuhmon kirkkomaahan.

Akonlahden monista kymmenistä laulajista, joiden keskinäisistä sukulaisuussuhteista varhaisimpia aikoja lukuunottamatta on runsaasti tietoa, mainittakoon vielä **Poahkomie Omenainen**.

Kuluvan vuosisadan alussa 94-vuotiaana kuollut Poahkomie oli toista sukuhaaraa kuin Lytän veljekset.

Häntä haastattelivat monet runonkerääjät ja hänen ulkonainen hahmonsansa on jälkimaailman nähtävissä **Into Konrad Inhan** vuonna 1894 ottamassa valokuvassa ja eräiden taiteilijain piirroksissa ja maalauksissa.

Inhan kertoman mukaan hän oli hyvässä varoissa elävä, ystävällinen ukko, joka ei taitojaan salaillut, vaan näytti kyselyille seullalla arpomiset ja ennakkoluo-

lottomammin kuin monet muut isännät. Poahkomie oli tietäjä ja patvaskojen eli puhemiesten joukossa ensimmäisiä.

Hänen pojanpojassaan **Ortjossa** ei enää ollut tietäjää alkuunkaan.

Pauli Laukkanen
aineistosta toimittanut
AILA-LIISA LAURILA

Kirjallisuutta:
Jyrinoja Vilho, 1965:
Akonlahden arkea ja juhlaa.
Kaukonen Väinö, 1984: Kansanrunon Kauko-Karjalaa ja Kalevalan synty.
Kivelä Marjut, 1985: Sydämessä Kalevalalainen Kansa.
Niemi, A. R. 1921: Vienan läänin runonlaulajat ja tietäjät. – Suomen Kansan Vanhat Runot I:4.
Virtaranta, Pertti, 1978: Vienan kylää kiertämässä.
Virtaranta Pertti, 1993: Kynällä kylmällä – kädellä lämpimällä.
Virtaranta, Helmi, 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä.

Pruasniekan ohjelma sisälsi laulua, kuorolaulua ja tanssiesityksiä sekä lopuksi juhlaväki pääsi itse tanssimaan.

Tatiana Bogdanovan muistokivi paljastettiin pruasniekassa

Akonlahden pruasniekka on muuttunut paljon 23 vuodessa. Pruasniekka on luonteeltaan venäläistynyt. Suomesta ei ollut tänä vuonna ohjelman esittäjiä eikä paljon osanottajiakaan. Ohjelmanumerona oli Tatiana Bogdanovan muistokiven paljastaminen.

Suomalaiset miehittivät Akonlahden sotavuosina 1941–1944. **Tatiana Bogdanova** palveli Neuvostoliiton armeijassa partisaanina. Akonlahdelle hän tuli miehensä kanssa salaa ja piileksi kotitalonsa sillan alla. Tatiana ja hänen miehensä lähettivät radiolla tietoja suomalaisten sotilaiden toimista kuten asevarastosta, miinakentistä, vartiopaikoista, mielialoista jne.

Kun Tatiana ja hänen miehensä paljastuivat suomalaisille sotilaille, alkoi kiivas tulitaistelu. Tatianan mies antautui suomalaisille, mutta Tatiana linnoittautui talon vintille ja puolustautui käsikranaateilla ja karabiinilla. Kun Tatiana ei antautunut, suomalaiset polttivat talon ja Tatianan talon mukana.

Vuonna 1993 Akonlahden pruasniekkaan kokoontui suvuittain niin venäläisiä kuin suomalaisia. Kyselimme toisiltamme, mitä rajan toisella puolella asuville suomalaisille kuuluu ja miten siellä jaksetaan.

Syötiin eväitä ja seurattiin järjestettyä ohjelmaa. Esiintyjä oli niin Suomesta kuin Venäjältä.

Myös Suomesta Akonlahdelle matkustaminen on muuttunut. Rajavyöhykelupa on anottava kaksi kuukautta ennen pruasniekkaa. Nyt vyöhykelupa maksoi

500 ruplaa (noin 10 euroa) henkilöä kohden. Luonnonpuiston pääsymaksu on 160 ruplaa henkilöltä. Venäjän tullin passintarkastukset kolmessa eri toimipisteessä mennessä tullen vievät aikaa.

Pitkään pruasniekan vetäjänä toiminut **Valetina Golubeva** on nyt vetäytynyt eläkkeelle. Tilalle on tullut häntä nuorempaa väkeä.

Tällä kertaa Akonlahdessa oli vierailemassa **Konsta** ja **Risto Nykäsen** jälkeläisiä Suomesta viidentoista henkilön ryhmä useasta sukupolvesta.

Akonlahti sijaitsee Kostamuksen valtiollisen luonnonpuiston, Zapovednik Kostamuskijn, alueella. Luonnonpuistoa on ryhdytty hoitamaan entistä paremmin.

On myös laadittu kirjanen **Akonlahden kylä**. Kirjasessa kerrotaan Kostamuksen luonnonpuistosta, tavoitteista, logosta ja

alueesta sekä luonnonpuiston kulttuurista ja historiallisesta perinnöstä.

Akonlahden kylästä kerrotaan muun muassa näin:

”Aikoinaan Akonlahden kylää pidettiin vauraana. Talot olivat vienalaisiksi tavanomaista suurempia ja komeampia. Kylässä toimi seurakuntakoulu, kauppaliike ja Neitsyt Marian syntymän kirkko.”

Lisäksi kirjasessa kerrotaan, että Akonlahti on runonlaulajien synnyinmaa. Runojen ensimmäisenä kerääjänä mainitaan **Elias Lönnrot**. Kirjasessa esitellään myös Neitisaari, Sappovaara ja Tetriniemi.

PAULI NYKÄNEN

Vienan Karjalassa, Akonlahden Tulliniemellä vietettiin vanhan juhlaperinteen mukainen pruasniekka sunnuntaina 12.7.2015.

Tatiana Bogdanova oli urhea neuvostoliittolainen naissoitilas. Hänen miehensä antautui suomalaisille, mutta hän itse paloi sotilaiden sytyttämän talon mukana.

Tatiana Bogdanovan muistokivi paljastettiin kunnianosoituksena urheasta toiminnasta sodan aikana.

OSA 2/2

Maalaispapin elämää 1800-luvun
KiimasjärvelläSinnikäs pappi
Ioann Kuzmin

Vuonna 1832 perustetun Kiimasjärven seurakunnan papiksi saapui vuonna 1856 Ioann Kuzmin Ohotin Poventsasta. Seurakunta oli varsinainen vanhauskoisuuden tyyssija, eikä Ohotinin työpestin alku ollut helppo.

Vaikeuksista huolimatta sinnikäs pappi **Ioann Kuzmin** ei luovuttanut, ja vähitellen joitakin seurakuntalaisia alkoi ilmaantua palveluksiin. Reilussa kymmenessä vuodessa Ohotinien elämä Kiimasjärvellä asetui uomiinsa. Kolme tyttäristä avioitui kirkonmiesten kanssa. Papin tyttärille olikin tavanomainen kohtalo päätyä joko kirkonmiehen puolisoiksi tai maalaisopettajaksi.

Esikoisena **Marian** puolisoiksi tuli Ussunan seurakunnan pappi **Vasili Blankov**. **Darja** avioitui Repolan Kristuksen syntymän kirkon virkaatekevän psalminveisaajan **Vasili Spirnovin** kanssa. Mikä lie nee ollut vanhauskoisuutta vastaan kampailevan pappi-Ohotinin mieli, kun **Aleksandra**-tyttären puolisoiksi valikoitui Selkäjärven vanhauskoisten kirkon virkaatekevä diakoni **Georgi Porfiridov**.

Iroida-tytär oli ainoa, joka avioitui pappissäädyn ulkopuolelle. Hänet vihittiin läheisen Suurenjärven kylän talonpojan **Andrei Jepifanovin** kanssa.

Lapsettomaksi papin talo ei kuitenkaan jäänyt, sillä nuorimmaisesta **Anna**, **Anastasia**, **Pjotr** ja vuonna 1869 syntynyt kuopus **Klavdia** olivat vielä kotona.

Kirkonpalvelijan työ piti Ohotinin kiireisenä. Normaalin seurakuntaelämän lisäksi rakenteilla oli uusi kirkko. Työhön tarvittiin kipeästi varoja, mutta seurakunnan talonpoikien ylöskantomiehen **Nazar**

Titaninpojan tilityskirjassa oli ilmennyt epäselvyyksiä, vuodatti Ohotin kirjeeseen piirivalvoja **Fjodor Lavinskille** helmikuussa 1871.

Nazar oli ilmoittanut saaneensa rahaa vain 45 ruplaa, vaikka tilityskirjaan oli merkitty 85 ruplaa. Pappi Ohotinin ja kirkonpalvelija **Krylovin** tivatessa puuttuvien rahojen perään oli **Nazar** vastannut, ettei hänellä enempää ollut. Muut ylöskantomiehet kuitenkin todistivat, että rahoja olisi ollut jopa kaksi kertaa se määrä, mitä tilikirjaan oli merkitty.

Uutta kirkkoa varten oli saatu myös lahjoituksia, kuten kalkkiastian liinoja ja evankeliumikirjan kirjanmerkkejä, mutta niistäkin oli jäljellä vain lappunen. Sen mukaan tavarat oli lähetetty Pietarista kiimasjärveläiselle kauppiaille **Mihail Tarasinpoika Mininille**.

Kirjeen lopussa Ohotin ja Krylov toivoivat uudeksi ylöskantomieheksi Rukajärven seurakunnan talollista **Zinovi Markinpoika**. Hän oli kolmen vuoden aikana saanut kannetuksi huomattavan määrän rahaa ja kirkollisia esineitä Rukajärven kirkon rakentamiseksi. Sellainen mies olisi tarpeen Kiimasjärven kirkonkin valmiiksi saattamisessa.

Zinovi Markinpoika saatiin kuin saatiinkin ylöskantomieheksi. Vuoden 1870 aikana hänen ilmoitettiin keränneen kokoon 400

Kiimasjärven Niemessä sijaitsevalla vanhalla kirkonmäellä kasvaa nykyisin sankka puusto. Kuva on otettu Karpanpuolelta. Kirkon luona ei ole peltoja eikä heinäniittyjä, mainitsi Ohotin kirjeessään vuonna 1874. Kesällä 2014 kyläläiset

kirkonmäellä kasvaa nykyisin sankka puusto. Kuva on otettu Karpanpuolelta. Kirkon luona ei ole peltoja eikä heinäniittyjä, mainitsi Ohotin kertovat, että kirkon edustalla oli muinoin markkinapaikka.

ruplaa. Rahaa saatiin myös muualta pietarilaisen kauppiaan **Konstantin Kotovin** toimiessa päälahjoittajana.

Varojenkeruu tuotti siis vaikeuksista huolimatta toivotun tuloksen ja Kiimasjärven Kaikkein pyhimmän Jumalansyntytäjän kuolonuneeen nukkumisen kirkko valmistui vuonna 1871.

Kirkkorakennus ja kellotapuli olivat puisia. Kirkossa oli ehtoollispöytä ja riittävästi kirkkoastioita. Kirkon yhteydessä säilytettiin myös konsistorin rihmattuja ja painettuja kirkkokynttilöiden menokirjoja.

Myös metrikkirjojen kopiot ja rippikirjat olivat tallessa kokonaisuudessaan seurakunnan perustamisvuodesta 1832 lähtien. Tosin, kuten Ohotin kirjeessään

muistutti, vuosien 1848–1850 rippikirjat oli toimitettu tarkastettavaksi Poventsan hengelliseen hallitukseen, eikä niitä vielä ollut palautettu.

Vuosisadan alkupuolella virinnyt toive entistä tiheimmästä seurakuntaverkostosta kirkkoineen oli näin tuottanut tulosta, mutta välimatkat olivat edelleen pitkät. Lähimmät kirkot olivat Rukajärvellä 90 virstan ja Repolassa 130 virstan päässä (Venäjän virsta on 1 066,80 metriä).

Seurakunnan alueella sijaitsevat tsasounat kuitenkin paransivat tilannetta. Kymmenen virstan päässä Nokeuksen kylässä oli suurmarttyyri Georgiosille omistettu tsasouna, 25 virstan päässä Luvajärven ky-

lässä profeetta Iljalle omistettu tsasouna ja 50 virstan päässä Miinoan kylässä Kristuksen kirkastukselle omistettu tsasouna.

Kaikki tsasounat oli tehty umpipuusta, mutta rakennusaikoja ei Ohotinilla ollut tiedossa. Jumalanpalvelukset hän kävi pitämässä Nokeuksessa huhtikuussa, Luvajärvellä heinäkuussa ja Miinoassa elokuussa.

Ohotinin perhe ja Krylov asuivat pappilassa. Se oli kirkon varoilla rakennettu puinen talo talonpoikaismaalla. Pappilassa oli kirkkoherralle kolme ja psalminveisaajalle kaksi huonetta.

Ohotinin vuosipalkka oli 176 ruplaa ja 40 kopeekkaa. Psalminveisaajan tuli pär-

jätä vajaalla kolmasosalla. Palkan lisäksi maksettiin kerta-avustus, joka papille oli 58 ruplaa 80 kopeekkaa ja psalminveisaajalle 14 ruplaa 70 kopeekkaa. Avustus oli rahallinen korvaus maaomaisuudesta.

Vuonna 1842 annetulla asetuksella hahutettiin turvata Venäjän länsiosan maalaispapiston elantoa taloilla ja tonteilla. Sen mukaan talonpoikien tulisi luovuttaa yksipappiselle kirkolle maata yli 30 desjatiinaa (yksi desjatiina on 1,09 hehtaaria). Mutta kun talonpojilla ei itselläkään ollut kovin montaa desjatiinaa kyntömaata ja heinäniittyä, niin epäiltiin, ettei haluk-

kuutta maanluovutukseen kaikkialla olisi. Poventsan piirikunnan nuorimmissa – ja köyhimmissä – seurakunnissa Kiimasjärvellä, Hymölässä ja Maaselässä maanjako ei tehty, vaan papisto sai rahallisen korvauksen.

Palkan ja maakorvauksen lisäksi Pyhä Synodi myönsi matkustusrahaa 40 ruplaa. Ohotin piti kuitenkin papiston elatusta riittämättömänä.

Ruokittavia suita riitti, vaikka kotona oli enää puolet lapsikatraasta: tyttäret Anna, Anastasia ja Klavdia sekä poika Pjotr. Peruselämisen lisäksi rahaa nieli varmasti myös Pjotrin koulutus.

Kaksitoistavuotiaana Pjotr opiskeli hengellisessä koulussa, ja tähtäimenä oli jatkaa isän ja isoisan ammattiuralla pappina. Papin ammatti siirtyi yleensä sukupolvelta toiselle ja pojat toimivatkin jo nuorina isiensä apuna kirkossa.

Myös Anna ja Anastasia olivat saaneet oppia ja osasivat molemmat lukea. Voisi myös ajatella, että lapset oppivat karjalan kielen asuessaan karjalankielisessä ympäristössä. Ainakin Iroida-tytären puoliso Andrei oli karjalainen.

Entä oppiko pappi Ohotin itse uransa aikana seurakuntalaistensa kieltä? Työvuosia Kiimasjärvellä kertyi ainakin parisenkymmentä. Viimeinen lähteenä olevista kirjeistä on päivätty vuodelle 1874, jolloin Ohotin oli noin 65-vuotias ja toiminut 18 vuotta seurakunnassa.

TUULIKKI HALLA
hallatuuli(at)hotmail.com

(Otan mielelläni vastaan pienetkin tiedonhpuiset, jotka liittyvät Kiimasjärveen tai artikkelissa mainittuihin henkilöihin.)

Lähteet:

Poventsan kihlakunnan Kiimasjärven pappi Ioann Ohotinin kirjeet vuodesta 1857 vuoteen 1874 (4 kpl), Karjalan tasavallan Kansallinen arkisto. Käännökset Maarit Tillman.

Shikalov, Yury: Väestön rekisteröinti Vienan Karjalassa 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa. Artikkelit lehdessä Sukutieto 2/2010.

Tshernjakova, Irina: Repolan seurakunta 1800-luvulla. Teoksessa Tarma, Heikki (toim.) Aunuksen Repola. Jyväskylä 2001.

Yrjö Blomstedt ja V. J. Sucksdorff kuvasivat Miinoan tsasounan tutkimus- ja keruumatkallaan Karjalassa heinä-elokuussa vuonna 1894. Tsasouna oli pystyssä vielä ainakin kesällä 1943, jolloin Väinö Kaukonen tallensi Miinoan kylää ja elämää kamerallaan.

Yrjö Blomstedt ja V. J. Sucksdorff kuvasivat Kiimasjärven kirkon tutkimus- ja keruumatkallaan Karjalassa heinä-elokuussa vuonna 1894.

MUSEOVIRASTO

MUSEOVIRASTO

Vanhauskoiset eli starovierot eli raskolnikot

Moskovan patriarkka Nikon alkoi 1600-luvun puolivälissä uudistaa valtionkirkkoa. Tavoitteena oli korjata Bysantin ja Moskovan ortodoksisten kirkkojen kirjoihin ja jumalanpalvelusmenoihin vuosisatojen aikana syntyneitä eroja.

Osa papistosta ja suuri osa maallikkoja asettui vastustamaan uudistuksia. Kirkko jakaantui Nikonin kannattajiin, nikonilaisiin, ja vanhan uskon (venäjäksi stara- ja vera) puolustajiin, starovieroihin. Vanhauskoisia kutsuttiin myös raskolnikoiksi. Nimitys tuli venäjän hajaannusta tarkoittavasti sanasta raskol.

Vuonna 1667 kirkolliskokous julisti vanhan uskon harhaoppiseksi ja sen kannattajia vaadittiin tunnustamaan uusi suuntaus tai heidät karkotettaisiin valtakunnan syrjäseudulle. Monet pakenivat Laatokan Karjalasta ja Tverin seudulta uusille elinalueille Viaan ja Aunukseen.

Vanhauskoisista kehittyi useita eri lahoja ja suuntauksia. Karjalassa suuntauksia olivat papittomia. Tästä tuli ajan kuluessa ongelma, sillä kun ennen hajaannusta pappisvihkimyksen saaneet papit kuolivat, piti ratkaista, kuinka toimia kirkollisten sakramenttien kanssa.

Papittomat eivät hyväksyneet käännynnäispappeja eli niitä nikonilaisia hengentmiehiä, jotka olisivat olleet valmiita kääntymään vanhauskoisuuteen. Vanhauskoisten kasteiden, avioliittojen ja vainajien siunaamiset siirtyivät siten usein kylien vanhoille naisille.

Kiimasjärven Ontropanniemessä pidettiin palveluksia vielä 1890-luvulla. Nuoren Aleksanterin mieleen on jäänyt hartaushetkien juhlallinen tunnelma:

”Ogahvie mummulla oli monta ja paksua slaavinkielistä nidosta, jotka oli sidottu paksuihin nahkakansiin ja varustettu hyvin sulkeutuvilla kiinnipitohakasilla. Mainitut kirjat sisälsivät kristinopin kappaleita, osia raamatusta ja isoimmassa kirjassa täydelliset slaavilaiset kirkolliset toimitukset ja

Jumalan palvelukset. Kaikki kirjat olivat käsin kirjoitettuja, ne kun olivat niin vanhoilta ajoilta, jolloin ei ollut vielä keksitty kirjapainoa. Kaikki sunnuntai ja muita pyhäpäiviä koskevien kirjoitusten otsikot olivat kirjoitetut punaisella värillä, samoin kuin tärkeimpiä seikkoja koskevien lauseitten alkukirjaimet läpi koko kirjan.

Näitten kirjojen mukaan Ogahvie-mummo piti kokonaisia liturgisia palveluksia. Tällöin tavallisesti mummon luokse kertyi joukko naapurien ja ”kylämiesten” mummoja ja siinä sitten vakavan totisina ja hartaina kumarreltiin, ristittiin silmiä ja ”molittiin moaha suoti”. Ogahvie veisasi ja paasasi kuin paras pappi konsanaan, väliin suitsuttaen ”pyhää luadana savua”.

Vanhojen naisten äänet värisivät, vaha-kynttilät tuikkivat ja pyhä sauhu kierteli huonetta. Harras tunnelma hiipi kuuntelevien lasten mieleen ja kaikki tuntui niin juhlallisen hartaalta ja viehättävältä, että lapset hiljenivät kuka mihinkin nurkkaan ja välistä, minäkin, nukahtivat.” (Aleksanteri Samuilisen lapsuuden muistelmia noin 1890-luvulta. Martti Weckrothin kokoelma.)

TUULIKKI HALLA
hallatuuli@hotmail.com

Lähteet:

Pentikäinen, Juha: Marina Takalo. Runonlaulaja ja näkijä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1270, Tiede. Helsinki 2010.

Pöllä, Matti: Vienankarjalainen perhelaitos 1600–1900. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 805. Helsinki 2001. Shikalov Yury: ”Ilona on käki metsässä, ilona on lapsi perheessä”. Syntymä, imeväiskuolleisuus ja aviottomat lapset Vienan Karjalassa ja Vienanmeren länsirannikolla 1860–1919-luvulla. Bibliotheca Historica 115. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2007.

Vienan kielen ja kulttuurin kurssi pidettiin tällä kertaa Kozlovan koulussa. Yhteiset tunnit olivat koulun yläaulassa ja pienryhmät alakerran luokissa.

Vienan kulttuuri kävi Kozlovassa

Vienan karjalan kurssi vietiin tänä vuonna kauas Tverin Karjalaan. Kurssi oli täynnä laulua, tanssia ja opiskelua

Kozlovan koulussa kuitenkin huomattiin, ettei karjalaisuus ole siellä paljonkaan erilaista kuin muualla. Opettajina olivat tuttuun tapaan Valentina Karakina ja Olga Karlova. Tässä Karjalan Heimon päätoimittajan kurssi-päiväkirja.

TIISTAI 7. HEINÄKUUTA

Tolstoi-juna saapuu Tverin rautatieasemalle aamukuuden jälkeen. Sää on harmaa, mutta **Zoja Turičeva** tervehtii iloisesti laiturilla. Käymme aamiaisella ja suunnitamme paikallisjunalla yli sadan kilometrin päähän Spirovaan. Moskova sijaitsee vastakkaisessa suunnassa noin 150 kilometrin päässä. Spirovasta ei ole enää kovin pitkä matka Kozlovaan, jossa vienankarjalan kurssi tällä kertaa pidetään. Kozlovan vieressä on Puasinkoi, jossa Zoja on syntynyt ja kasvanut. Majoitun sinne siniseen taloon.

Zoja Turičeva on työskennellyt matematiikan opettajana ja sen jälkeen Tverinkarjalaisten kansallisessa kulttuurautonomiassa, joka perustettiin 15. marraskuuta 1997.

Sitä edelsi vuonna 1990 perustettu Tverinkarjalaisten kulttuuriseura. Kulttuuriau-

tonomia teki vuosia työtä karjalaisuuden säilyttämiseksi Tverissä. Kielen opiskelun avuksi ilmestyi Zoja Turičevan lasten lukukirja *Armaš šana* vuonna 1998.

Parhaina aikoina Lihoslavlissa koulutettiin karjalan kielen opettajia ja karjalaa opetettiin lapsille 15 koulussa ympäri Tverin Karjalaa.

Nyt kulttuurautonomia on hiipunut, koska rahoitus sille on loppunut. Sitä kesti 12 vuotta. Tverinkarjalaisia on kaiketi runsaat 20 000, mutta virallinen luku on alle 10 000 ja tverinkarjalaa puhuu vain vajaat 4 000 ihmistä.

KESKIVIikko 8. HEINÄKUUTA

Lähdemme Zojan kanssa kävelemään parin–kolmen kilometrin matkaa Kozlovan koululle, minne bussi on tuonut parikymmentä kurssilaista Petroskoista. Pian meidän poimii kyytiin auto, jossa on moskovalaisia ja pietarilaisia ”projektimiehiä”. He ovat jo useana kesänä pitäneet Tverin Karjalassa leirejä, joissa on mukana muun muassa arkkitehtejä. He kunnostavat kylien kirkkoja ja tsasounia, jotka ovat päässeet pahoin rapistumaan.

Esimerkiksi Kozlovan kirkko toimi Neuvostoliiton aikana kaupan tavaravarastona ja kun varastokäyttö loppui, kattoa ei enää paikannut kukaan. Vuotava katto sai aikaan pahaa tuhoa. Nyt Kozlovan kirkon tornissa kiiltelee uusi, kultainen kupoli, joten ehkä toivoa vielä on.

Kielikurssi alkaa esittelykierroksella. Joukossa on tuttuja kasvoja, kuten teatteriohjaaja **Valentina Saburova** ja kyykkämestari **Žanna Tikkanen** Uhtualta sekä kulttuurin tutkimuksen professori **Pekka Suutari** Joensuusta. Suomesta ei muita olekaan. Paikallisia edustavat Šalon kylästä

kotoisin oleva, mutta Petroskoissa tutkijana työskentelevä **Irina Novak** ja Kozlovan koulun opettaja **Olga Smirnova** sekä kielipesähanketta johtanut **Galina Ponomarova**. Myös koulun rehtori **Tatjana Kiskina** on paikalla, vaikka ei varsinaisesti kurssilaisena.

Saamme oppimateriaalit ja opetus alkaa kuvakatsauksella menneisiin 20 vuoteen. Ensimmäinen vienankarjalan kurssi pidettiin vuonna 1991 Uhtualta. Sitten opettajat **Olga Karlova** ja **Valentina Karakina** jakavat kurssilaiset kahteen tyhmään, joita he molemmat opettavat vuorotellen.

Mihail Orlov oli merkittävä mies Kozlovassa. Hän elvytti karjalaisuutta.

Kozlovan kirkko on ränsistynyt pahasti, mutta korjausryhmä on jo saanut asennettua siihen uuden hienon kupolin.

Vuokkiniemessä syntynyt Olga Karlova kertoo oman ajattelunsa karjalan murteiden suhteen laajentuneen siitä, kun hän aloitti opintonsa Petroskoin yliopistossa. ”Onko sillä mitään väliä, käytänpö omaa, kotona opittua sanaa, vai toiselta murrealueelta tulevaa sanaa. Kieli kehittyy, vanhat sanat unohtuvat ja uusia sanoja tulee tilalle”, hän sanoo.

Illalla vierailimme Zojan kanssa Puasinkoissa **Galina** ja **Anatoli Piškunovin** luona. Heidät tapasin jo edellisellä vierai-

lullani Tverin Karjalassa viisi vuotta sitten. He ovat kunnostaneet talonsa katon ja maalanneet seiniä. Puutarha kukoistaa yhtä kauniina kuin ennenkin.

Tämä pari muistaa rakkaudella **Helmi** ja **Pertti Virtaranta**a, jotka aikoinaan vierailivat heidän luonaan useasti. Viimeisestä vierailusta on tasan 20 vuotta.

Galina arvelee, että Virtaranta löysi tien Tverin Karjalaan hänen oman serkkunsa kautta. Serkku oli aikoinaan Petroskoin yliopistossa, missä Virtarannat kävivät vierailulla.

TORSTAI 9. HEINÄKUUTA

Päivä alkaa laulutunnilla. Ääntä ja nuottikorvaa tällä joukolla riittää! Pääjärveläinen **Katti Buranova** säestää hanurilla.

Oppitunneilla käsitellään kalastukseen liittyvää sanastoa. *Kalevalan* kautta tarunhoitoiseen asemaan kohonnut hauki on pääosassa. Siitä riittää toinen toistaan uskomattomampia tarinoita! Vertailemme myös eri murrealueiden sanastoa. Äijy pakinua havvin leukaluista!

Opetuksen jälkeen käymme pelaamaan kyykkää. Paikallisille tverinkarjalaisille se on uusi tuttavuus, mutta petroskoilaiset ovat jo huipputekijöitä. Zoja Turičeva tosin muistaa, että hänen lapsuudessaan Puasinkoissa oli pelikenttä aivan heidän kotitalonsa nurkalla. Siinä lapset pelasivat ”gorgaa”, joka oli hieman erilaista kuin nykykyykkä.

Illalla Zoja lämmittelee saunan. Kylyn löylyt rentouttavat ja vasta virkistää. Iltateen jälkeen nukuttaa hyvin.

PERJANTAI 10. HEINÄKUUTA

Aamu alkaa taas komeasti karjalaisia lauluja kajauttaen, minkä jälkeen professori Pekka Suutari kertoo musiikkitutkimuksistaan. ”Musiikki on universaali kieli”, hän sanoo. Hän kertoo myös, että yli 40 vuotta Joensuussa toiminut Karjalan tutkimuskeskus on erikoistunut kaikkien raja-alueiden tutkimukseen, ei pelkästään Suomen ja Venäjän.

Suutari kertoo myös, miten Neuvostoliiton aikaan vaalittiin kantelemusiikkia ja muuta karjalaistaustaista musiikkiperinnettä aivan erityisellä hartaudella. Se edusti kansankulttuuria, jota silloinen politiikka

Moskovassa asuvien Galina ja Anatoli Piškunovin kesäpaikka sijaitsee Puasinkoin kylässä ja mm. professori Pertti Virtaranta on vierailut heillä useasti.

”Tverinkarjalaisia on kaiketi runsaat 20 000, mutta virallinen luku on alle 10 000 ja tverinkarjalaa puhuu vain vajaat 4 000 ihmistä.”

tahtoi korostaa. Siksi perinne lienee säilynyt Venäjällä elävämpänä kuin Suomessa.

Oppituntien jälkeen Valentina Saburova esittää kauniin ja koskettavan runo- ja lauluesityksen *Konša juuret alkau herätä*. Valentinalla on taito luoda herkkiä tunnelmia ja liikuttaa kuulijoiden sisintä.

LAUANTAI 11. HEINÄKUUTA

Päivä alkaa jälleen yhteisellä laulutuokiolla. Se kuulostaa entistäkin komeammalta. Yhteisesti kuuntelemme vielä Valentina Karakinan selostusta keväällä ilmestyneestä teoksesta *Vienan tyynet ja tuulet*. Siinä on muun muassa **Pekka Pertun** kirjoittamia hauskoja ja huvittavia tarinoita vienalaisesta elämästä.

Viimeisten oppituntien jälkeen on aika ryhtyä sonnustautumaan päätösjuhlaan, jonne on tulossa muutakin kuin kurssilaisten ohjelmaa. Vielä ennen opetuksen päättymistä Čičiliušku-teatterista tuttu **Natalja Pellinen** kertoo, miten vihdoinkin ja viimein, vuosien valmistelun jälkeen ilmestyi Nuoren Karjalan työstämä Lembi 2016 -kalenteri.

Iltajuhlissa Galina Piškunova laulaa ja arkkitehtiryhmä kertoo kirkkoprojektistaan. Myös Tverin karjalaisten kulttuuriantonomian nykyinen puheenjohtaja **Nikolai Turičev** on saapunut paikalle. Hän jakaa kirjalahjoja koululle ja kirjastoon. Myös

Zoja Turičevan saunassa Puasinkoissa saa makoisat löylyt. Niiden ja iltateen jälkeen uni tulee silmään helposti.

Sisarukset Nikolai Turičev ja Zoja Turičeva ovat tehneet ansiokasta työtä karjalaisuuden säilymiseksi Tverin Karjalassa.

Vienankarjalaiset kielen ja kulttuurin opiskelijat matkustivat Kozlovaan bussilla yli tuhannen kilometrin matkan, osa Petroskoista, osa Uhtualta ja Pääjärveltä asti.

pieni Tverinkarjalaisten ystävien ryhmä on tullut Suomesta ja hekin jakavat lahjoja ja stipendejä, joista omansa vastaanottaa **Irina Komissarova** o.s. **Stroganova**. Mukana ovat hänen puolisonsa ja parin kuukauden ikäinen poikavauva. Tverinkarjalaisten ystävien yhdistyksen puolesta puhuvat **Eliina Hatakka** ja **Marja Torikka**, jotka ovat Iran ja hänen perheensä vanhoja tuttuja.

Ohjelma päättyy kielikursseista esittämiin lauluihin ja tansseihin. Ne näyttävät ja kuulostavat vieläkin paremmilta kuin harjoituksissa, joten kurssiviikko saa upean huipennuksen. Kun kerran on pukeutettu kauniisti, niin kurssilaiset keräytyvät vielä ulos ottamaan valokuvia itsestään ja toinen toisistaan.

SUNNUNTAI 12. HEINÄKUUTA

Aamulla kokoonnumme vielä kylän kirkkoon, joka on pikemminkin tsasouna verrattuna entiseen mahtavaan kirkkoon.

Valentina Karakina ja **Olga Karlova** opettivat vian kielen kurssilla tälläkin kertaa. Kurssi oli jo 20. kerran.

kylän keskellä. Rukoushuone täyttyi ääriin myöten.

Vielä ennen suuntaamista kotimatkalta käymme tutustumassa Kozlovan kirjastoon ja museoon, jotka ovat saman katon alla. Seinällä komeilee Tverin autonomian entisen johtajan **Mihail Orlovin** autokuvamaalaus ja sen alla karjalaisen kirjallisuuden hylly. Kovin suuri sen valikoima ei valitettavasti ole.

Osalla kurssilaisista alkaa puolen vuorokauden mittainen bussimatka kohti Petroskoita. Itse hyppään Nikolai Turičevin autoon ja tutustumaan Tverin kaupungin nähtävyyksiin, muun muassa Volgan rantamaisemiin. Yöllä lähtee Tolstoi-juna Suomeen.

Kannattiko nähdä vaivaa ja matkata kielikurssille Kozlovaan? Kyllä, ehdottomasti! Tuomisina on uutta käyttökelpoista sanastoa niin karjalaksi kuin venäjäksi sekä suuri repullinen mainioita muistoja hauskaista heinäkuisesta kurssiviikosta Tverin Karjalassa.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Tatjana Kiskinan koulussa voi vielä oppia karjalaa

Kozlovan koulun rehtori Tatjana Kiskina on arvostettu ja aikaansaava nainen. Hän puhuu jonkin verran karjalaa, mutta virallisissa yhteyksissä mieluiten venäjää. Hänen koulunsa on Tverin alueella nykyisin ainoa karjalan kieltä opettava koulu.

Tatjana Kiskina kertoo, että Kozlovan koulussa on nyt kaikkiaan 102 oppilasta, ja määrään sisältyvät kaikki tasot alakoulusta lukioon. Päästökäitä oli viime keväänä neljä, joista kaksi valmistui parhain mahdollisin arvosanoin. Suurimmassa luokassa on 15 oppilasta ja pienimmässä vain kuusi.

Luvut kertovat, että kyse on hyvin pienestä koulusta ja oppilaista, jotka saapuvat sinne useista pienistä kylistä Kozlovan ympäriltä. Heidät haetaan kouluun kahdella pienellä bussilla peräti 11 kylästä. Myös päiväkotit on siirtynyt jokin aika sitten koulun seinien sisälle. Päiväkodissa on 24 lasta ja **Galina Beljakova** johtaa lastentarhaa. Päiväkodissa on päivittäin yksi tunti karjalaa, mutta Beljakovan mukaan enemmänkin, jos lapset haluavat puhua karjalaa.

Opettajia ja kasvattajia koko talossa on yhteensä 20. Kiskinan mukaan kaikki oppilaat ovat karjalaisia ja osaavat jollakin tavalla karjalaa. Uudet opetus suunnitelmat vain ovat sellaiset, että tuntimäärään ei karjalaa mahdu kovinkaan paljon.

Käsitöiden tekemistä on alettu arvostaa entistä enemmän. Siitä kertovat esimerkiksi yhteen luokkaan kasatut kangaspuut ja muut käsityötarpeet. Koulun erikoisuus on oma pienehkö puutarha, joka tuottaa kaalit, sipulit, porkkanat, punajuuret ja muut kasvit koulun keittiöön. Aivan koko talleksi sen sato ei riitä, vaan vanhemmat tuovat lisäksi kotoaan yli jääneitä kasviksia koululle.

– Ruoka on kallista, siksi meillä on tämä ogorda. Voimme tarjota parempaa ruokaa pienemmin kuluin, Tatjana Kiskina perustelee viljelytoimintaa.

Hänen mukaansa useat lapset tekevät

Kozlovan koulun johtaja Tatjana Kiskina on ylpeä koulunsa kasvimaasta, joka tuottaa syötävää koulun oppilaille ja henkilökunnalle.

Kozlovan koulun teknologiaopettaja Vasili Fedotov huoltaa koneet ja tekee töitä koulun viljelyksillä.

töitä koulun puutarhassa myös kesäisin. Varsinainen vastuu siitä on opettaja **Vasili Fedotovilla**, joka on myös koulun teknologiaopettaja.

Vierailimme Kiskinan kanssa yhdessä kasvimaalla. Tien toisella puolen sijaitseva peltotilkku näyttää varsin siistiltä ja hyvin hoidetulta. Sen laitaan on saatu hiltajattain myös hyvä kaivo, josta voi nostaa kasteluvettä, jos taivaalta ei valu tarpeeksi sadetta.

Koululla on peltotöitä varten kaksi traktoria. Toinen on tuttu ja tavallinen peli, mutta toisen alla ovat raskaat telaketjut. Sillä pääsee liikkeelle märissäkin olosuhteissa.

Koneilla on oma talli pihan kulmalla, lasten leikkikentän sekä jääkiekko- ja jalkapallokentän vieressä.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Stuarosta Žanna Tikkanen

Uhtualainen kyykkäpelin pelaaja ja kehittäjä johtaa työkseen päiväkotia.

Uutuuttaan puhtaan vaaleina hohtavat kyykkävälineet lojuvat nurmella Kozlovan koulun kulmalla. Teinipoikia ja pikkutyttöjä kerääntyy kyliltä kuulemaan, miten kyykkämestari **Žanna Tikkanen** opastaa heitä alkuun. Kyykkä on saapunut Tverin Karjalaan.

Kozlovan naapurikylässä Puasinkoissa vanhassa kotitalossaan kesää viettävä Zoja Turičeva muistaa, miten heidän talonsa nurkalla oli aikoinaan pelikenttä. Noin viisi vuosikymmentä sitten lapset pelasivat peliä päivät pitkät ja aikuiset iltaisin. Nyt samalla kohtaa kasvaa vain pitkä heinää, nokkosia ja ohdakkeita.

Žanna Tikkanen arvelee, ettei peli ole varmaankaan ollut aivan samanlaista, mitä hän on nyt opettamassa tverinkarjalaisille nykynuorille. Monissa mestaruuskilpailuisa menestynyt Tikkanen on vetänyt kyykän oppitunteja niin kotonaan Uhtualla eli Kalevalassa kuin Petroskoissa ja muuallakin Karjalan tasavallassa.

– Venäläistä gorodki-peliä pelataan enemmän Venäjällä, Valko-Venäjällä ja Ukrainassa, eurogorodki-peliä pelataan Saksassa, Virossa, Suomessa ja Pietarissa pelataan kyykkää. Venäläisessä gorodkissa kyykkä ovat erilaisia figuureja, kuvioita, kuten vaikka taloja, hän kertoo.

Kozlovalaiset tyttöset **Olga**, **Veronica** ja **Alina** kuuntelevat ensin ohjeita tarkasti ja käyvät sitten innolla heittämään 'kyykkäpualikkaa'. Yksi työstä kertoo myöhem-

Žanna Tikkanen on kokenut ohjaaja ja antaa selkeät ohjeet aloitteleville kyykkäjoukkueille. Hän kertoo, ettei hän tavoittele lyönneissään niinkään suurta voimaa vaan tarkkuutta.

min, että kyykästä tulee aivan varmasti hänen oma lempipelinsä. Aikaisemmin hän on harrastanut muun muassa tenniksen pelaamista.

Lasten, nuorten ja muiden pelaajien ohjaaminen sujuu Tikkaselta varmin ottein, ammattimaisesti. Se ei ole ihme, sillä hän on aiemmalta ammatiltaan liikunnanopettaja ja työskentelee nykyisin Uhtuan päiväkodin johtajana. Opastusta kuuntelee tarkasti myös Kozlovan koulun liikunnanopettaja **Svetlana Žuravleva**. Karjalan Rahvahan Liitto lahjoittaa kyykkävälineet koululle, joten kozlovalaiset voivat jatkaa pelejä myös sen jälkeen, kun karja-

laiset vieraat ovat häipyneet matkoihinsa.

Žanna Tikkanen kertoo pelanneensa kyykkää vuodesta 2008 alkaen. Silloin kokoontui Uhtualla joukko naisia pelamaan yhdessä. Sitä ennen, eli vuodesta 1991 alkaen, kyykkää olivat harrastaneet vain paikkakunnan miehet, jotka olivat käyneet noutamassa oppinsa Suomesta.

Uhtuan ensimmäiseen naispelaajien joukkoon kuuluivat Tikkasen lisäksi **Nina Aleksejeva**, **Vera Ivanova**, **Marina Lesonen** ja **Nadezda Basaljeva**.

– Nyt meillä on jo monta naisjoukkuetta ja kaikki pelaavat niin usein kuin paikalle ehtivät, Tikkanen kertoo.

Žanna Tikkanen opastaa Kozlovan tyttöjä Olгаа (keskellä) ja Alinaa kyykkäpelin saloihin.

Tverinkarjalaisesta Kozlovan kylästä löytyi innokkaita kyykkäoppilaita. Ensimmäisten joukossa peliä pääsivät kokeilemaan Veronica (vas.), Olga ja Alina. Žanna Tikkasen apuna tyttöjä opastaa uhtualainen kyykkäri Nina Aleksejeva.

Žanna pelaa Kyykkäret-joukkueessa. Uhtualaisten pelikenttä sijaitsee kulttuuritalon takana ja jokaisella pelaajalla on taskussaan avain pelivälinevarastoon. Sieltä löytyvät viidet välineet. Uhtualla pelataan kyykkää ympäri vuoden, myös talvella.

Viime vuonna Žanna Tikkanen pääsi ensimmäistä kertaa mukaan suuriin kansainvälisiin kyykkäkisoihin. Maailman mestaruuskilpailut pidettiin Moskovassa ja siellä pelattiin kaikkia kyykän ja gorodki-pelin erilaisia lajeja.

Karjalasta oli mukana neljä pelaajaa: Žanna Tikkanen Kalevalasta, **Natalja Žu-**

lai Vieljärveltä, **Gennadi Lukin** Jessoilasta ja **Riimo Maččijev** Petroskoista. Suomesta mukana olivat muun muassa **Veli-Pekka Ehoniemi** ja **Päivi Ruotsalainen**, jotka nappasivat voitot henkilökohtaisissa naisten ja miesten kilpailuissa.

Tänä vuonna kesäkuun lopulla Pietarissa pidetyissä aluekilpailuissa tuli loistavaa menestystä myös karjalan naisille. Naispelaajien parhaana palkittiin Žanna Tikkanen ja toiselle sijalle tuli vieljärveläinen Natalja Žulai. Joukkuekilpailussa Natalja Žulain ja Žanna Tikkasen muodostama joukkue voitti kisan.

Venäjän mestaruuskilpailut pidetään

elokuun puolivälissä ja sinne Tikkanenkin parhaillaan valmentautuu. Harjoitukset ovat lähes päivittäin. Mukaan on lähdesä ainakin Vera Ivanova Uhtualla ja miesjoukkue Kizut. Miesten joukkueen nimestä Žanna kertoo, että se tarkoittaa paistettua naurista. 'Kizū' on aina ollut uhtualaisten haukkumanimi ja nyt se on otettu uusio-käyttöön.

– Mestaruuskisat eivät ole enää mitään harrastamista vaan kovaa urheilua, Tikkanen sanoo.

Hän kertoo, ettei hän tavoittele lyönneissään niinkään suurta voimaa vaan tarkkuutta.

– Minua kiinnostaa osua niihin hajallaan oleviin kyykkiin ja saada ne pois čeristä, eli peliruudusta.

Oivalla kyykkäkapteenilla Žanna Tikkasella on kiinnostavia haasteita myös työelämässä. Hän on 'stuarosta' eli päiväkodin johtaja Uhtualla eli Kalevalassa. Lintuset-päiväkoti pitää sisällään kaksi 20-lapsista ryhmää.

Tänä vuonna päiväkodissa päättyi viime vuonna aloitettu projekti Ämmön lipša. Sen tavoitteena oli tutustuttaa lapsia Karjalan kulttuuriin, perinteeseen, musiikkiin, pukeutumiseen ja ruokaan. Tikkanen veti projektia **Oksana Torvisen** kanssa.

Lisäksi tunneilla vieraili mummoja, jotka antoivat lapsille oppia kulttuurista ja perinteestä.

Tikkanen tunnustaa, etteivät päiväkotilapset juuri puhu karjalaa, vaikka ymmärtävät sitä. Kun takavuosina päiväkodissa oli kielipesä, lapset puhuivat karjalaa enemmän kuin nyt. Tikkasen mielestä karjalaa on luontevinta puhua leikeissä ja sitä puhutaankin. Usein johdutaan kääntämään venäläisiä leikkejä karjalaksi, koska karjalaisia leikkejä ei ole.

Ämmön lipša -projektin kautta karjalaa opetettiin myös lasten vanhemmille joka keskiviikko.

– Nyt projekti on loppunut, mutta etsimme uutta projektia. Ehkä syksyllä voi alkaa sellainen.

Žanna Tikkasella on kaksi omaa tytärtä, jotka ovat jo aikuistuneet, mutta puhuvat karjalaa. Vanhempi, **Uljana Tikkanen**, 22, sai juuri työpaikan Karjalan televisiossa. Nuorempi, **Lena**, opiskelee matematiikkaa ja tietokoneohjelmointia Petroskoin yliopistossa. Hän on menossa mukaan Petroskoin Inkeri-kuoroon. Žannan puoliso on ammatiltaan puuseppä.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Tveriläistä idylliä. L'indazen kylän entinen tsasouna on vasemmalla, oikealla Novikovan talo.

Antonina Konolova esittelee oman äitinsä kutomaa mattoa.

Karjala elää vielä Tverin kauniissa kylissä

L'indazen kylästä nuoret ovat muuttaneet kaupunkeihin

Valkoiset pulleat pilvet paistattelivat päivää sinisellä taivaalla. Oli loppuheinäkuu ja helle. Olin oppaani Irinan kanssa tutustumassa L'indazen kylään Kozlovan piirissä Tverin Karjalassa. Irina oli ollut miehensä kanssa lauantaiaamuna minua vastassa Tverin asemalla, jonne olin jytyyttänyt Moskovan junalla koko yön.

Sata kilometriä ajoimme autolla halki kylien luoteeseen Šalon kylään oppaani vanhempien luo.

Ajattelin, miten karjalaiset Laatokan rantamilta 400 vuotta sitten alkoivat muuttaa tänne lakeuksille maata viljelemään paremman elannon toivossa, rauhassa uskontoaan vaalimaan.

Aika toi, aika vei: moni kylä on miltei tyhjänä, moni kirkko ja tsasouna tuhottu

Jel'ena Novikovan pert'issä hallitsevin elementti on suuri uuni.

tai rauniona törröttämässä kysyen: missä olet Jumala?

Istun karjalaisessa kodissa maistelemassa muajuablokkapiiruadu karjalan kielen sointuessa korvissani – iha ko lapsuuvu lauvantain potatpiiraita syyves, mummoni haastais!

Talot ollah šeizatettu vierokkah. Kylässä oli aikanaan 40 taloa. Nykyisin jäljellä on 27 asumusta ja kaikissa asutaan ainakin kesällä. Talot ovat kahden tien kahta puolta, tiet kulkevat 90 asteen kulmassa toisiinsa nähden. Talot on rakennettu miltei viereen, pääty tielle päin. Karjasuoja on talon jatkona, sauna kauempana.

Kasvimaat ja marjapensaat rakennusten ympärillä kasvavat rehevinä, omenia tulee paljon. Risteyksessä talojen pihassa on entinen tsasouna, joka on ollut sittemmin viljavarastona ja kauppana.

L'indazen pruazn'ikat olivat Zaranskoj, Sviežinje ja Vedon'ie. Kun tsasouna suljettiin, naiset pitivät yllä uskonnollista perinnettä mm. tsasounalta lähtevänä kylää kiertävänä kulkueena pääsiäisenä.

Talot on tehty hirsistä ja osa laudoitettu. Aurinko on paahtanut seinät tummiksi, aniharva on saanut maalia pintaansa. Koristelemattomat ikkunalaudat ovat valkoisia tai sinisiä.

Ulko-ovi aukeaa useimmiten sisäänpäin – niin ei lumi salpaa sitä talvella. Portaina on kivi, tai käsikivi, joskus lankkuporras. Jonkin talon päätykolmio on katettu pärein.

Eläkkeellä olevia kolhozniekkvoja. Tapamme ihmiset ovat eläkeläisiä, entisiä kolhoosin työläisiä ja iältään liki 70:stä yli 80 vuoteen vanhoja. Pagina käy karjalaksi. Irina kolkuttaa tsasounan vieraisen talon ovea, menee sitten ikkunan luo huutelemaan. Seinän vieressä vaalean liloja leimukukkia suojaa pystysäleinen aita.

Ovi lennähtää auki ja puiselle portaalle

tulee emäntä pitkävartisissa huopikkaissa – ne ovat lämpimät talvella ja viileät kesällä. Jel'ena Fodorovna Novikova (syntynyt vuonna 1939) kutsuu meidät sisälle.

Pert'issä ovesta vasemmalle on valtava leivinuuni (kiwkua), vastakkaisessa nurkassa ikoni. Ennen kaikki ruoka kypsennettiin uunissa, pyhäamuisin paistettiin piirakoita. Jel'ena Fodorovna hoiti ensin kolhoosissa vasikoita. Sitten hänet pyydettiin postinkantajaksi. Hän on leski ja elelee yksin.

Lapsia Jel'enalle syntyi kolme, lapsenlapsia on seitsemän ja seuraavaakin polvea jo kolme. Haastateltava itse jäi sisaruksineen orvoksi isän kaaduttua sodassa.

Kaikki L'indazen kylän sotaan joutuneet miehet kaatuivat. Naiset kasvattivat lapset ilman miestä. Sodan jälkeen oli nälkäaika.

”Kaikki L'indazen kylän sotaan joutuneet miehet kaatuivat. Naiset kasvattivat lapset ilman miestä. Sodan jälkeen oli nälkäaika.”

Kolhoosit saatiin kuntoon ja tuottaviksi, mutta Jeltsinin aikana ne lopetettiin. Nuoret lähtivät työn perään kaupunkeihin.

Antonina Lavrent'eva Konovalova työskenteli karjakkona, lehmii oli 24. Hän jäi varhain leskeksi kasvattamaan kolmea lasta, onneksi äiti asui heidän kanssaan samassa taloudessa.

Yksin hän myös osti talon, jossa edelleen asuu. Antonina Lavrent'eva esittelee äitinsä **Dar'ja Pavlovna Pol'akovan** kutomaa pellavaista sini-punaraitaista patjakangasta, langat on värjätty ostovärein. Erikoisen kaunis on äidin räsymatto, jonka kuteet on värjätty lepän kuorella.

Raisa Ivanovna Nikolajeva (syntynyt vuonna 1949) oli saapuessamme tyttärensä kanssa marjoja säilömässä. He keskustelivat venäjäksi, nuorempi tytär ei karjalaa malta eli ei osaa lainkaan.

Karjakkona on tämäkin emäntä ollut. Isä oli ukrainalainen eikä oppinut karjalaa. Raisa Ivanovnan kieli periytyi mummolta ja äidiltä.

Kylän viimeisen talon päädyssä tien varressa on suuri omenapuu. Talossa elelee leskimies **Vas'il'ii Petrovič Kudrjašov** (syntynyt vuonna 1931). Hän on istuttanut viereiselle tontille koivikon, josta käy poimimassa sieniä ja tatteja. Tällä paikalla on ollut oppaani äidin koti.

Maassa on suuri myllynkivi, joka on tuotu läheisen joen rannalla olleesta myllystä. Koivikon reunassa on musta kylly eli savusauna, jonka vieressä hyvässä kasvussa perunamaa.

Taempana kohoavat tyttären perheen suuret heinäkeot: ”Kevonluonda ew prostoi d'ielä, pid'aw mahtua keguo složie, što hiän vähemmän kaštuis' i happan'is da i šoma ois.”

Haastateltava muisteli armeija-aikaansa Siperiassa. Virolaispoikien äidinkieltä hän kertoo ymmärtäneensä hyvin.

Vas'il'ii Petrovičia pyydettiin jäämään armeijaan, mutta hän halusi palata kotikyläänsä ja toimi sitten kolhoosissa traktorinkuljettajana.

Myös vaimo työskenteli kolhoosissa, perheeseen syntyi kolme poikaa ja kaksi tyttäretä. Joka talossa on seinällä perhekuvia ja ikonit paikoillaan. Kotikutoisia mattoja on lattioilla ostomattojen lisäksi.

Kesäilloin pirteä vanhus istuskelee tien vieressä penkillä ja ihalle istuttamaansa koivikkoo.

Karjalan kielen tulevaisuus askarruttaa. Kaikki kylän asukkaat puhuvat karjalaa ja se on heidän yhteinen puhekielensä. Seu-

Kudrjašovin kylä i muajuablokkapeldo, kuwži kevo'l'izta heiniä. Kudrjašovilla on musta kylly eli savusauna, jonka vieressä hyvässä kasvussa kaalta ja perunaa.

Vas'il'ii Kudrjašov esittelee perheensä kuvaa.

raavakin polvi ainakin ymmärtää karjalaa, ja jopa pagizow eli puhuu, mutta heidän lapsistaan ei juuri kukaan enää sukunsa kieltä ymmärrä.

Vain Antonina Lavrent'evan yksi vunnukka pagizow. Haastateltavista vanhimmat olivat koulussakin oppineet karjalaksi, mutta nuoremilla opetus oli ainoastaan venäjäksi.

Koulua käytiin parin kilometrin päässä Šalon kylässä. Kolhoosissa puhuttiin

karjalaa, niin kaupassa kuin kylän toimistossakin.

Kielen kohtalo sinänsä ei tunnu huolettavan ihmisiä. Vanhat kuolevat yksi toisen jälkeen, kylät tyhjenevät ja kielen tulevaisuus kaupungeissa on epävarma. Jos karjala ei ole kotikieli, niin missä ja milloin tapaavat toisen kieltä taitavan karjalaisen?

MARJUKKA PATRAKKA
Teksti ja kuvat

I. K. Inhan syntymän 150-vuotisjuhlan kunniaksi pystytettiin Virtain Torisevalle muistomerkki, jonka paljastivat kotiseutuneuvos Liisa Saikkonen ja Torisevan isäntä Juha Kallio. Airueina olivat paikalliset partiolaiset Taika Haaksluoto, 8, ja Ronja Haaksluoto, 11.

I. K. Inhan muistomerkki on Kurun harmaata graniittia. Muistomerkkin suunnitteli Päivi Ihamäki ja toteutti Muistokivi Oy M. Kaila Lempäälästä. Laatan tekstin laati Maija Myllykangas.

Kansallisvalokuvaaja Into Konrad Inhan syntymästä on kulunut 150 vuotta

I. K. Inha sai muistomerkkin kotikyläänsä

Sitä alkaa punnita sanojaan ihan eri tavalla, kun kirjaimet valetaan pronssiin. Tämän tunnusti Maija Myllykangas, joka puhui I. K. Inhan muistomerkkin paljastustilaisuudessa Virroilla sunnuntaina 5. heinäkuuta.

Eläköön, eläköön, eläköön! kaikui vahvana ja juhlallisena Virtain Torisevalla, ja päälle lauettiin yhteisesti *Arvon mekin ansaitsemme*.

Muistomerkkin paljastaminen huipensi toimittaja, valokuvaaja ja kirjailija **I. K. Inhan** 150-juhlavuoden, jota on vietetty Virroilla monin tavoin ja vietetään edelleenkin. Komea kivipaasi seisoo nyt hänen kotikylässään Jäähdysohjassa, Torisevan levähdysalueella, kantatie 66 varrella.

Kivipaatta on helppo poiketa vilkaisemaan, tulipa sitten pohjoisesta Virroilta tai etelästä Oriveden ja Tampereen suunnasta. Nähtävää on enemmänkin, sillä vieressä avautuu henkeäsalpaava näkymä Aliselle Torisevan rotkojärvelle. Juhlapäivänä siellä jyrkän kallioseinämän juurella souteli veneellä mies, jota saattoi kuvitelmissaan pitää itse Into Konradina.

Maija Myllykankaan mukaan muis-

tomerkkiä suunniteltiin virtolaisella hartaudella – ja pitkään. Hän kuuli suunnitelmista ensimmäisen kerran vuonna 1981. Yksi toimikunta uupui jo alkumetreille ja uusi perustettiin joulukuussa 2011. Se sai vietyä hankkeen loppuun asti.

– Pieni ja urhea Virtain Seura rupesi isännöimään muistomerkkitoimikuntaa puheenjohtajanaan **Martti Mäntynen**, sihteerinä **Jaana Kallio** ja kirstunvartijanaan **Arja Saarinen**. Muistomerkkin suunnitteli Virtain Taideyhdistystä toimikunnassa edustanut rakennusarkkitehti **Päivi Ihamäki** ja sen toimitti Muistokivi Oy M. Kaila Lempäälästä.

Myllykangas kertoi ajatelleensa, että jos ei muistomerkkiä tule 150-vuotisjuhlaan, niin ei sitten ikinä. Myllykangas itse suunnitteli laattaa valetun tekstin. Sekin vaati huolellista paneutumista.

– Pieni tila ei sallinut luetella Inhan kaikkia toimia, niinpä valitsin ”vaeltajan”

kuvaamaan hänen pitkiä matkojaan Suomessa, Vienassa ja Euroopassa, ja samalla kuvaamaan hänen vaellustaan kulttuurin eri aloilla.

Tutkija, toimittaja ja kirjailija Maija Myllykangas puhui Torisevan kahvimajassa vietetyssä juhlatilaisuudessa muistomerkkin paljastusseremonian jälkeen. Puheen piti myös professori **Pekka Laaksonen**, joka on ollut mukana toteuttamassa uutta painosta I. K. Inhan teoksesta *Kalevalan laulumailta*. Juhla oli myös uuden painoksen julkistamistilaisuus.

Kalevalan laulumailta ilmestyi ensimmäisen kerran 17 vuotta Inhan Vienan matkan jälkeen eli vuonna 1911. Toinen painos julkaistiin kymmenen vuotta myöhemmin. Vuosisadan alun painotekniikalla valokuvat eivät päässeet täysin oikeuksiinsa.

Muistomerkin paljastusjuhlassa Inhan sukua edusti Sirkka Norha, joka kuvaannollisesti tapasi Torisevalla isoisotätinsä Saima Nyströmin Sanni Järvisen esittämänä.

I. K. Inhan muistomerkin paljastamisen juhlapäivänä jyrkän kallioseinämän juurella souteli veneellä mies (Ilkka Liettyä), jota saattoi kuvitelmissaan pitää itse Into Konradina. Kyydillä istui sukulaisnaisia, Saima Nyström (Sanni Järvinen) ja Helma Nyström (Veera Sammatti).

Puute korjautui, kun *Uuden Kalevalan* juhluvuonna 1999 Pekka Laaksonen toimitti teoksesta pitkällä esipuheella varustetun lyhentämättömän, täydellisenä laitoksen. Siinä kuvat painettiin parhaalla mahdollisella tekniikalla.

Tuo teos myytiin loppuun nopeasti, sillä samalla vuosikymmenellä rajat Vienan runokylliin avautuivat, ja kävijät halusivat joko etukäteen tai oman matkansa jälkeen lukea Inhan kokemuksista *Kalevalan laulumailloilla*, varsinkin kun hän vielä lainaa paljon tekstiä **Elias Lönnrothin** matkakertomuksista. Juminkeon nyt jul-

kaisema laitos on 16 vuotta sitten tehdyn painoksen mukainen. Esipuhetta on vain hieman päivitetty.

Myös Virtain julkistamistilaisuuteen varatut kappaleet myytiin kuin kuumille kiville ja lisää jouduttiin etsiskelemään kaikista mahdollisista kätöksistä. Samoin kauppansa teki postimerkki, joka julkaistiin Inhan kunniaksi. Kahvilassa kirjoitettuihin postikortteihin sai ensipäivän leiman. Merkkiin on kuvattu Pielaveden Tuovilanlahden maisemaa, jota Inha on kuvannut.

– Moni katselee *Kalevalaa* Inhan kuvien läpi. Karelianismi oli Inhan aikana vahva voima, joka veti taiteilijoita puoleensa, arvioi Laaksonen.

I. K. Inha

- ▶ Into Konrad Inha (1865–1930) syntyi 12. marraskuuta Virtain Jäähdyskylän Valkeajärvellä.
- ▶ Oli valokuvaaja, kirjailija, toimittaja, suomentaja ja tieteen kansantajuistaja.
- ▶ Toimi 18 vuotta Uuden Suomettaren ulkomaankirjeenvaihtajana.
- ▶ Hänen kirjoittamiaan teoksia julkaistiin noin 20 ja hänen toimittamiaan kirjoja noin 20. Käännöksiä on yli 40.
- ▶ Teki vuonna 1894 lähes puolen vuoden mittaisen matkan Vienan Karjalaan yhdessä kielentutkija Kusti Karjalaisen kanssa.
- ▶ Juminkeko-säätiö julkaisi Inhan syntymän 150-juhlavuoden kunniaksi hänen klassikko-teoksensa *Kalevalan laulumailta*.
- ▶ Tänä vuonna Virroilla vielä mm. Maisema ja aika -valokuvanäyttely Galleria Virinässä 5.12. asti, kunniakäynti I. K. Inhan muistomerkillä 12.11. kello 14 ja juhlaillamat 14.11. kello 19 Jäähdyspohjan kylätalolla Virroilla.

Laaksosen mukaan Inhalla oli kaksi syytä Vienan Karjalaan lähtemiselleen. Yksi oli se, että hänen opettajansa **Arvid Genetz** oli tehnyt matkan Hämeenlinnasta Vianaan ja toinen se, että SKS:n piirissä oli tarve saada *Kalevalaan* liittyviä valokuvia.

– Inha halusi täydentää Lönnrothin työtä valokuvin.

Suomen kulttuurihistoriaan tallentunut nimi ”I. K. Inha” oli itse asiassa taiteilijanimi, jonka taustalla on perhettä kohdannut suru. **Konrad Into Nyströmin** pieni sisar **Inha Lusiina** kuoli aivan pienenä. Veli oli 22-vuotias, kun hän otti taiteilijanimen itselleen.

I. K. Inhan perintöä on vaalinut filosofian maisteri **Aamu Nyström** (1934–2014), jonka isosetä Into Konrad oli. Hänen isotätinsä **Tyyni Nyström** oli taiteilija ja olympiavoimistelija. Nyströmien sukua Virtain juhlassa edusti **Sirkka Norha**, joka asuu Helsingissä, mutta saapui paikalle suvun kesäpaikasta Hämeenkyröstä. Norha on Konradin **Aarni**-veljen jälkeläisiä.

– Minulla on sellainen ajatus, että Konrad oli herkkä, lahjakas ja levoton kulkuri. Hän oli aikaansa edellä. Kun nyt puhutaan renessanssi-ihmisistä, niin hän oli sellainen. Liikemies hän ei ollut. Olen hyvin ylpeä isoisedästäni. Hän kulki Vienan Karjalassa fillarin ja moottoripyörän selässä, Norha sanoi.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Aino Tervasova Viron Tallinnassa

Aino Tervasova siirtyi tuonilmaisiiin 6. maaliskuuta Tallinnassa. Hän oli syntynyt 22. heinäkuuta 1930 Vuonnisen Tervasludessa.

Sodan aikana vuonnislaiset evakuoitiin Venäjälle ja evakkoaikana he asuivat monissa eri paikoissa varsin vaatimattomasti. Aion äiti kuoli vuonna 1932 ja isä sotatalvelena 1941. Lähisukulaiset pitivät huolta orvoiksi jääneistä lapsista.

Aino oli tarmokas ja pääsi elämässä eteenpäin, vaikka kävi seitsenluokkaisen koulunsa seitsemässä eri koulussa ja opiskeli niissä karjalan, venäjän ja suomen kielillä. 16-vuotiaana hän aloitti opiskelun Sortavalan finanssitekniikumissa ja suoritti siellä kolmevuotisen valtionvarojen-tarkastajan tutkinnon.

Valmistuttuaan hän toimi Karjalan piirin finanssiosastolla Uhtualla kaksi vuotta ja vuonna 1951 hänet hyväksyttiin Petroskoin opettajainstituuttiin. Opettajan tehtävissä Aino aloitti Kiestingissä, mistä hän muutti Tallinnaan. Hän jatkoi siellä pedagogisia opintojaan kirjeoppilaana ja sai korkeakouludiplomin vuonna 1960.

Tallinnassa hän toimi opettajien vaikean työtilanteen takia aluksi pankissa ja sittemmin hän päätyi opiskelemaan Moskovaan kirjailijaliiton korkeakouluun. Opiskelun ohella hän toimi Inturistin oppaana eri puolilla Neuvostoliittoa sekä oppaana ja tulkkina eri valtuuskunnille.

Oppaan tehtävä oli mieluisa, mutta Aino ei saanut Moskovaan vakituista asumis-

lupaa ja niin hän palasi Tallinnaan ja sai siellä luokanopettajan viran venäjänkielissä koulussa. Toiveammattissaan, opettajana, Aino työskenteli eläkkeelle siirtymiseen asti.

Ainolle tärkeitä harrastuksia olivat kirjallisuus, omien sukujuurien tutkiminen ja koti-Karjala. Eläkkeellä hän alkoi kirjoitella Karjalan lehtiin muisteloja, runoja ja mielipiteitä. Kirjoituksia on julkaistu myös Karjalan Heimossa. Lisäksi hän on sanoittanut mm. Veikko Pällisen säveltämän ”Uhtuan valssin”. Omista sukujuuristaan Aino kirjoitti kirjan Laukkurin tyttären-tytär muistelee (Vienan karjalaisia elämän hirskeissä), joka julkaistiin vuonna 1996.

Aino, hänen sukulaisensa ja ystävänsä pitivät tiiviisti yhteyttä puolin ja toisin. Ainoa jäivät kaipaamaan sukulaiset ja ystävät.

MARJA HAHTOLA
Kirjoittaja on Aionon serkku

Teppo Löytölä Ruotsin Storforsissa

Teppo Löytölä pääsi tuonilmaiseen rauhaan 5. maaliskuuta Storforsissa, Ruotsissa. Hän oli syntynyt Pirttilahdessa 11. marraskuuta 1924 **Vasselei Ivanoffin** ja **Vappu Kirilovan** nuorimpana poikana.

Sodan lopussa Teppo tuli vanhempiensa kanssa Suomeen ja edelleen vuonna 1948 Ruotsiin, missä hän avioitui vuonna 1950 kotikylänsä naapurin tytön, **Liisa Ericksonin**, kanssa.

Teppoa kaipaamaan jäivät **Liisa**, lapset **Karl-Erik** ja **Peter**, viisi lastenlasta sekä lukuisat sukulaiset ja ystävät Ruotsissa ja Suomessa.

Karjalaiset kesäjuhlat pidettiin Hyvinkäällä

Kaikkiaan noin 12 000 kävijää osallistui perinteiseen tapaan pidettyihin kaksipäiväisiin Karjalaisiin kesäjuhliin kesäkuussa Hyvinkäällä. Lauantaina saatiin liiton 75-juhlavuoden kesäjuhlaa viettää aurinkoisessa ja jopa helteisessä säässä, mutta sunnuntaina satoi.

Lauantain avajaisissa nähtiin **Tahko Pihkalalle** omistetulla pesäpallostadionilla kantaesitys Hyvinkää 10 -historiikista, jossa harrastajanäyttelijät eläytyivät villakaupungin historiaan. Lisäksi nähtiin lasten tanhuesityksiä, kuultiin nuorten musiikkia ja muun muassa kansanedustaja **Antti Kaikkosen** huumorinhöyrysteinen puhe.

Koko päivä oli täynnä erilaista karjalaishenkistä ohjelmaa. Karjalaisilla markkinoilla liikkui paljon väkeä ja kauppa kävi. Sukututkijoiden päivystysasemat täyttyivät uteliaista ja opinhaluisista. Illalla Hyvinkää-sali täyttyi tasokkaista tanssi- ja musiikkiesityksistä.

Mediahuomiota saivat erityisesti valtakunnalliset piirakkakilpailut, joissa koettiin osallistujajännitys. Useissa eri sarjoissa aikuiset ja lapset kilpailivat piirakanrypyttämässä. Naisten sarjaan osallistui 14 henkeä ja miesten sarjaan viisi. Loput olivat lapsia ja nuoria.

Lauantain seminaarissa kuultiin muun muassa luovutetun Karjalan eräperinteen keruusta, jonka Suomen Metsästysmuseo ja Karjalan Liitto järjestävät. Sen aikana kootaan talteen vielä tavoitettavissa oleva tieto luovutetun Karjalan metsästäjistä ja kalastajista, metsästysoloista sekä metsästyksen ja kalastustavoista.

Karjalaisii erätarinoi kerruu -kampanja on kaikille avoin. Keruun tueksi on perustettu myös Facebook-ryhmä Karjalaisii erätarinoi kerruu. Keruuseen kelpaavat kaikki tiedot niin pyydyksistä, pyyntitavoista kuin ruokien valmistuksesta ja peijaisjuhlista. Keruuta koskeviin kysymyksiin vastaa Metsästysmuseon amanuenssi **Pekka Allonen**, pekka.allonen@metsastysmuseo.fi. Keruukampanja jatkuu ensi maaliskuun loppuun asti.

Kesäjuhlien juhlapuhujana oli teatterinjohtaja, ohjaaja **Mikko Kouki**, joka osuvasti käsitteli puheessaan identiteettiä ja juurten merkitystä.

Kouki itse tuntee vahvasti itsensä turkulaiseksi, vaikka hän on asunut kaikkiaan 35 eri asunnossa eri puolilla Suomea ja hänen juurensa juontavat Viipuriin.

– En etsi enää kuumeisesti uusia kaupunkia ja maisemia, kun olen pois Turusta, minun tulee ikävä takaisin, hän sanoi.

”Kivijalan päällä rauhaton ukko oli tavoittanut uudenlaisen rauhan. Nyt tiedän, mistä tullen.”

Kouki tunnusti, että Karjala on hänelle täysin vieras paikka, missä hän ei ole koskaan käynyt. Hänen isänsä sen sijaan pääsi palaamaan Viipurin Lihaniemeen, missä aikoinaan sijaitivat suvun tilukset.

– Kivijalan päällä rauhaton ukko oli tavoittanut uudenlaisen rauhan. Nyt tiedän, mistä tullen.

– Minä haluan käydä vielä Karjalassa. Nähdä sukuni kasvualustan. Kuvasta tulee osa kollaasiani, joka täydentyy niin kauan kuin olen elossa, ja tavallaan sen jälkeenkin, tulevien sukupolvien toimesta. Elämä on liikettä, ajat ja ihmiset elävät tässä ja nyt ja muistoissa, Kouki lopetti.

Lisäksi hän siteerasi vielä runoilija **Tommi Kontiota**, joka on kirjoittanut kauniisti kaipauksesta.

*Eikä yksikään muisto
ole muuta kuin värähdys sisälläni,
kaiku vieraasta maasta,
haiku jota omakseni kutsun.*

Sodan jälkeen Hyvinkäälle evakuoitui noin 6 000 karjalasta, mikä oli liki puolet senhetkisestä väkimäärästä paikkakunnalla. Edelleenkin voidaan todeta, että karjalaisuus on kaupunkilaisia ja neljännes väkiluvusta.

Seuraavat Karjalaiset kesäjuhlat järjestetään Seinäjoella 17.–19.6.2016.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuva

Karjalaisten kesäjuhlien avajaisissa nähtiin Tahko Pihkalalle omistetulla pesäpallostadionilla kantaesitys Hyvinkää 10 -historiikista, jossa harrastajanäyttelijät eläytyivät

Pihkalalle omistetulla pesäpallostadionilla kantaesitys Hyvinkää 10 villakaupungin historiaan.

Lembi-kalenterissa on ehkä eniten herättänyt huomiota merkintä +18-tunnuksella vain aikuisille sopivaksi.

Nuori Karjala julkaisi Lembi 2016 -kalenterin

Petroskoilainen Nuori Karjala on julkaissut Lembi-seinäkalenterin vuodeksi 2016. Sen idea on peräisin jo vuodelta 2010, jolloin **Aleksei Tsikarev** toi Marin tasavallasta malliksi kalenterin, joka kertoi marilaisesta kauneudesta ja kulttuurista.

Tänä vuonna Karjalan Sivistysseuran julkaisema *Kalevala vienankarjalaksi* auttoi viimein myös kalenterin julkaisemisessa. Sen myynnistä saatuja varoja oli mahdollista käyttää kalenterin toteuttamiseen. **Alina Čuburovan** johdolla varoja kerättiin myös muista lähteistä. Ka-

lenterin painoi Periodika-kustantamo.

– Tämän kalenterin aiheena on lempi. Se on käsite, joka tarkoittaa karjalan kielessä seksuaalista viehätystä, Lembi-kalenteri-projektin toteuttaja, kieli-instituutin folklore-tutkija **Natalia Pellinen** kertoo.

Kalenterin karjalan- ja venäjänkieliset tekstit on lainattu eri kirjoista ja valokuvat otti Karjalassa tunnettu valokuvaaja ja Venäjän valokuvauskilpailujen voittaja **Kirill Ognev**.

Kalenteria voi ostaa Karjalan Sivistysseuralta.

Tutkijat keräävät tietoja Viipurista

Itä-Suomen yliopisto järjestää Viipuri-aiheisen kyselyn. Se on osa Historia- ja maantieteiden laitoksen ja Pietarin yliopiston yhteistä tutkimushanketta.

Tutkimushankkeen taustalla on ajatus Viipurista paikallisesti ainutlaatuisena historiallisten kerrostumien paikkana.

Kysely liittyy Viipurin rakennuksiin ja paikkoihin liittyvien kokemusten, muistojen ja näkemysten selvittämiseen, joten

kaikki vastaukset ja kertomane on meille arvokasta. Kyselyyn vastataan anonyymisti, eikä yksittäisiä vastausenantajia voi tutkimuksen loppuraportista tunnistaa. Tutkimushankkeen tulokset julkaistaan loppuvuodesta 2016.

Projektia johtaa Suomen historian professori **Kimmo Katajala**. Kysely järjestetään lomakkeella, joka löytyy internetistä.

Jos olet kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen ja edistämään Viipuria koskevaa tutkimusta, niin vastaa kyselyyn seuraavan linkin kautta: <http://bot.fi/hom>. Lisätietoja lomakkeesta antaa tutkija **Jani Karhu** osoitteessa jani.karhu@uef.fi.

HALLITUKSEN UUTISET

Tukea sukututkimukseen

Sivistysseurassa on nähty jäsenistön kasvava kiinnostus sukututkimukseen. Runsaat kaksi vuotta sitten perustettu sukututkimustoimikunta on tehnyt mittavasti työtä aktivoidakseen sukututkimusta ja tarjotakse materiaaleja sen tueksi. Heimoapäivien yhteydessä järjestetyt sukututkimusklinikat ovat olleet suosittuja, samoin **Irja Rämän** sukukohtaiset aineistot.

Yhdessä sukututkimustoimikunnan kanssa Karjalan Sivistysseurassa on suunniteltu nettiedottamista sukututkijoiden työtä tukemaan. Tulevana syksynä avataan seuran nettisivuille uusi osio, joka saa nimekseen ”Suvut”.

Sivusto on konkreettinen opas, jonka avulla aloittelijakin pääsee sukututkimuksen alkuun. Se sisältää neuvoja ja ohjeita siitä mitä kannattaa tehdä ja mistä tietoa voi etsiä. Sivulla julkaistaan myös luettelo vieraalaisia sukuja tutkineista henkilöistä sekä heidän tutkimuksensa kohteena olevista suvuista.

Seura avaa samoin syksyllä 2015 maksuttoman SAMPO-tietokannan sukututkijoiden ja muiden kiinnostuneiden käyttöön. SAMPOon tulee linkittyvät tietokantarakenteet *Karjalan Heimoissa* julkaistuille, sukututkimusta tukeville lehtiartikkeleille, Irja Rämän ja muiden sukututkijoiden tuottamille aineistoille, vanhojen Itä-Karjalan seurakuntien metrikkirjoille ja muille väestöluetteloille sekä Karjalan Heimon ja sitä edeltäneiden seuran julkaisemien lehtien artikkelihakemistot.

SAMPO-tietokannan materiaaliin voidaan tehdä hakuja henkilön, suvun, paikkakunnan, asiananan tai ajankohdan perusteella.

Vienan Karjalan sukujen tutkimuksesta kiinnostuneille on suunnitella sukututkimuskurssi. Edellinen, hyvin suosittu kurssi pidettiin toukokuussa 2014 Oulussa ja vastaavanlainen viikonlopun mittainen kurssi on nyt aikomus järjestää Helsingissä syyskuun loppupuolella. Kouluttajana, kuten Oulussakin, on FM **Sami Kallio**. Kurssilla käydään läpi sukututkimuksen peruskysymyksiä, selvitetään käytävissä olevia tietolähteitä ja opetellaan tutkimaan väestöluetteloita ja rippikirjoja.

Kurssista tulee lisää tietoa Karjalan Sivistysseuran nettisivuille osoitteessa www.karjalansivistysseura.fi sekä seuran Facebook-sivuilla. Kurssista voi myös tiedustella toimistolta toimisto@karjalansivistysseura.fi.

Kalevala vienankarjalaksi julkistettiin heinäkuussa Uhtualla ja Vuokkiniemessä. Uhtualla tilaisuus järjestettiin yhteistyössä Uhut-seuran sekä **Valentina Saburovan** kanssa.

Vuokkiniemessä julkistaminen oli osa Iljan päivän praasniekan ohjelmaa. Sekä Uhtualla että Vuokkiniemessä vierailtiin myös vanhainkodeissa, joissa luettiin muutamia säkeitä eepoksesta.

Karjalan Sivistysseuran hallitusta edustivat **Eeva-Kaisa Linna** ja **Kai Pekusjef**.

Kalevala julkaistiin heinä-elokuun vaihteessa Vuokkiniemessä. Puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna (oik.) puhui ja Ludmila Vatanen tulkki venäjäksi. Ilja Vatanen avasi tilaisuuden soittamalla haitarilla kaihomielisen kalevalais-karjalaisen laulun.

RUSSISCH.							
Antique	Cursiv	Schreibschrift	Wert	Antique	Cursiv	Schreibschrift	Wert
А а	А а	А а	а	Т т	Т т	Т т	т
Б б	Б б	Б б	б	У у	У у	У у	у
В в	В в	В в	в	Ф ф	Ф ф	Ф ф	ф, ph
Г г	Г г	Г г	г	Х х	Х х	Х х	х
Д д	Д д	Д д	д	Ц ц	Ц ц	Ц ц	ц
Е е	Е е	Е е	е, je, e	Ч ч	Ч ч	Ч ч	ч
Ж ж	Ж ж	Ж ж	ж	Ш ш	Ш ш	Ш ш	ш
З з	З з	З з	з	Щ щ	Щ щ	Щ щ	щ
И и	И и	И и	и, i, iy	Ъ ъ	Ъ ъ	Ъ ъ	Erhöhung
К к	К к	К к	к	Ы ы	Ы ы	Ы ы	Erwei- chung
Л л	Л л	Л л	л	Э э	Э э	Э э	e, ye
М м	М м	М м	м	Ю ю	Ю ю	Ю ю	ю
Н н	Н н	Н н	н	Я я	Я я	Я я	я
О о	О о	О о	о	Ѳ Ѳ	Ѳ Ѳ	Ѳ Ѳ	fl, th
П п	П п	П п	п	Ѵ Ѵ	Ѵ Ѵ	Ѵ Ѵ	ä (v)
Р р	Р р	Р р	р				
С с	С с	С с	с				

Die cyrillische Schrift, welche von den Russen angenommen worden war, wurde von ELIAS KOPIEWITSCH zu Ende des 17. Jahrhunderts vereinfacht; nach und nach entwickelte sich auch eine schöne Cursivform (Schreibschrift). Die Namen der russischen Buchstaben sind identisch mit den ruthenischen.

Venäläisiä aineistoja tutkivan on aluksi opeteltava venäläisen aakkoset.

LAUKUNKANTAJAT

SYYSKUU 2015

Karjalaa vaikka kaksin

Pirkko ja **Teppo Siilin** juuret ovat Raja-Karjalassa, Vetelissä evakossa syntyneen Pirkon Suistamolalla ja Tepon Impilahdella. Pirkon perhe palasi syksyllä 1941 Harluun, jossa tarvittiin hänen isäänsä, kyläseppää, hevosia kengittämään ja äitiä muonittamaan. Sieltä toinen evakkotie vei ensin Kauhavalle, josta päädyttiin Pieksämäelle. Pirkon kotona puhuttiin varsinaiskarjalaa mutta itse ei hän sitä puhunut.

Teppo Siili on syntynyt Impilahdella Koirinojan kylässä, Pukitsanmäellä, josta lähdettiin evakkotaipaleille. Kodin läheisyydessä käytiin talvisodan aikaan kovat taistelut. Lemetin motissa surmansa saaneita neuvostotilaita lepäsin sitten Teppo Siilin maanviljelijäperheen kotipellossa lähes 550.

Kotona puhuttiin niin livviä kuin varsinaiskarjalaa. Tepon isän äiti puhui salmilaista livviä, isä ja äiti lähinnä varsinaiskarjalaa.

Lohjalle eläköidyttyään asettuneita Siilejä ja vieraalaisjuurista **Eeva-Kaisa Linnaa** yhdistävät paitsi asuinpaikka myös huoli karjalan kielen tulevaisuudesta.

EKL Lohjalla on aika paljon Karjalan evakoita ja varsin aktiivinen Karjalaseura. Pirkko, olit pitkään seuran puheenjohtaja ja sittemmin myös Karjalan Liiton Uudenmaan piirin aluevas-taava.

PS Ja valittaessa hieman oudoksuttu puheenjohtajan tehtävään: nainen ja ortodoksin papin vaimo. Karjalaisella laululla olin tullut kosituksi ja suostuttuani olin sitten seurannut miestäni Helsinkiin muutaman kerran, Imatralle, Jyväskylään, Keniaan ja Turkuun. Joka paikkakunnalla olimme mukana Karjala-seuroissa. Onneksi työpaikkani Opintotoiminnan Keskusliitto tarjosi minulle aina mahdollisuuden työntekoon, missä sitten olimmekin.

TS Runsaat kymmenen vuotta sitten pidetty perinnejuhla herätti Lohjalla kiinnostuksen karjalan kieleen. Kutsuimme kieliasiantuntija **Matti Jeskasan** pitämään päivän mittaisen kurssin. Perustettiin karjalan kielen kerho, jossa muun muassa **Miikul Pahomov** ja **Raija Pyöli** ovat käyneet esitelmöimässä. Vähitellen oma livvin kieleni rupesi heräämään ja ryhdyin opettajaksi. Ryhmän jäsenten kielitaustassa on sekä livviä että varsinaiskarjalaa. Kokoonnumme joka toinen viikko. Oppimateriaalia löytyy kohtalaisen hyvin, keskustelemme usein esimerkiksi *Oma Mua* -lehdessä olleiden artikkelien pohjalta.

EKL Teimme hiljattain yhteistyötä Karjalan Liiton kesäpäivillä Hyvinkäällä järjestetyssä Karjalan kielen pajassa, jonka seppänä Teppo toimit. Pidin konseptista, jossa karjalan kieli-muodot ja karjalaisen kulttuurin toimijat kohtasivat. Paikalla

Eeva-Kaisa Linna sekä Pirkko ja Teppo Siili.

olivat niin Karjalan Kielen Seura, Tverinkarjalaisten ystävät, Lyydiläinen Seura, Suojärveläiset, Salmi-seura kuin Karjalan Sivistysseura. Esiteltiin omaa toimintaa, julkaisuja, karjalan murteita, kielen kehityksen vaiheita.

TS Olemme saaneet positiivista palautetta, monille kävijöille oli pajassa auennut karjalan kielen moninaisuus ja vaikkapa julkaisujen määrä. Myös usko siihen, että eri kielimuotojen edistäjien tulee yhdistää voimansa, vahvistui. Oli sitten kyseessä viera, varsinaiskarjala, livvi tai lyydi, yhteistyötä on tehtävä, eikä kilpailtava vähäisistä resursseista. Kotona Impilahdellakin hyvin tultiin kielellisesti toimeen, vaikka rinnan puhuttiin niin livviä kuin varsinaiskarjalaa.

PS Karjalan kielen edistämiseksi on paljon tehtävissä. Monet nuoret ovat nykyisin kiinnostuneita, mikä on hyvä merkki. Kieliryhmiä pitäisi perustaa vapaan sivistystyön oppilaitoksiin. Ohjaajakoulutus olisi tärkeää. Pitäisi hyödyntää lasten kykyä oppia, heille pitäisi puhua kotona karjalaa ja järjestää musiikkikerhoja. Karjalaiset laulut ja kuorolaulu yhdistävät ihmisiä. Avoimuus on tärkeää, toimintaa pitää tehdä tunnetuksi myös ei-karjalaistaustaisille.

TS Itseopiskelua on helppo lisätä, lukeminen ja kuunteleminen edistävät karjalan kielen oppimista. Kahden hengen kokouksia, vertaisoppimista, vähitellen isompia ryhmiä – niistä se oppiminen lähtee liikkeelle.

Tällä palstalla keskustellaan Karjalan Sivistysseuraa lähellä olevista asioista.

Valokuvaaja ja kulttuurimatkailija I. K. Inhan syntymän 150-vuotisjuhlat jatkuvat vielä Virtain Torisevan maisemissa syksyllä.

Syksy saapuu, juhlat jatkuvat

ELOKUU

28.8. Jyskyjärven pruasniekka. Jyskyjärvi, Karjalan tasavalta.

SYYSKUU

12.-13.9. III dokumentti-elokuva-festivaali, Haikola, Karjalan tasavalta.

14.9. klo 17.30-20.00 KSS/ Kemin alaostaston Teeilta, Kemin ortodoksinen kirkko. Lisätiedot: www.ksskemi.com.

14.-20.9. Paanajärven erämaat -matka.

Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

19.9. Vuokkiniemi-seuran heimotapaaminen Vaa-

sassa, kirjailija Salme Syri esitelmöi. Vaasan Karjalaseura, Ajurinkatu.

Lisätiedot: www.vuokkiniemi.net.

24.-27.9. Jyskyjärven ruska -matka. Lisätiedot: www.niikonmatkat.fi.

24.-28.9. XVI Suomalais-venäläinen kulttuuri-foorumi, teemana Kulttuuri muuttuvassa maailmassa, Petroskoi, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: <http://kultforum.org/fi/petroskoi-2015>.

LOKAKUU

2.10. Karjalan Sanomat -lehti täyttää 95-vuotista (virallinen juhlapäivä

5.10.), Petroskoi, Karjalan tasavalta.

12.10. klo 17.30-20.00 KSS:n Kemin alaostaston Teeilta. Kemin ortodoksinen kirkko. Lisätiedot: www.ksskemi.com

MARRASKUU

10.11.-5.12. Maisema ja aika - I. K. Inha ja K. A. Ennola -valokuvanäyttely, Galleria Virinä (Pääskytie 4), Virrat.

10.11. Valokuvaaja, FK Kari Ennola kertoo I. K. Inhan kuvausmatkoista ja kuvakokonaisuuksista klo 18, Virtain kaupungin valtuustosalin (Pääskytie 4).

12.11. klo 14 Kunniakäynti I. K. Inhan muistomerkillä Torisevalla (Torisevanjärventie 493).

14.11. klo 19 Juhlailtamat Jäähdyshojan kylätalo Jukolassa (Jäähdyshojantie 58).

16.11. klo 17.30-20.00 KSS:n Kemin alaostaston vuosikokous. Kemin ortodoksinen kirkko. Lisätiedot: www.ksskemi.com

Lista koottu osin Uhtua-seuran sivuilta, osin muista lähteistä. Karjalan Heimot ei vastaa mahdollisista muutoksista syysohjelmassa.